

ΝΑΥΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Ὡς γνωστόν, ὁ κ. Κ. Ῥάδος ἀπὸ μακροῦ ἤδη φιλοτεχνεῖ κατ' ἔτος σχεδὸν καὶ ἀνὰ ἓν ναυτικὸν διήγημα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὸ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον». Οὕτω βαθμὴδὸν ἀπετελέσθη ἡ πρὸ τριετίας ἐκδοθεῖσα θανμασία ἐκεῖνη σειρά τῶν δέκα Διηγημάτων του, τὰ ὁποῖα ἀνῆρπασε διψῶν ὁ ἑλληνικὸς πνευματικὸς κόσμος, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ παραμείνουν ὡς ἓν τῶν ὥραιότερων μνημείων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. «Ἡ ναὺς τοῦ Φαῦλου» — «Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Γονζάγας» — «Ἡ κόρη τοῦ Πετροκάραβου» — τὸ περυσινόν του «Ὁ πιλότος τοῦ Λὰρ Μπογάζη» — τὸ ἐφετεινόν του, «Ὁ πειρατὴς τῆς Γραμβούσης», μὲ τὸ ὁποῖον πλουτίζει καὶ κατακοσμεῖ τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμον, δὲν εἶνε μόνον λόγῳ συνθέσεως, τεχνικῶν ἀναλογιῶν, μορφῆς καὶ ὕφους ἀπὸ τὰ ὀλίγα ἀριστουργήματα. Εἶνε σελίδες ζωνταναί, ἀνάγλυφα τέλεια, εἰκόνες παλλόμενοι ἀπὸ φῶς καὶ δύναμιν καὶ ψυχὴν ἐκ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τὸ ἐφετεινόν του πρὸ πάντων «Ὁ πειρατὴς τῆς Γραμβούσης», μία ἐπὶ πλέον ἐκπληξίς καὶ ἀποκάλυψις τοῦ δημιουργικοῦ του ταλάντου, τὸν τάσσει ἀσφαλῶς μεταξὺ τῶν πρώτων διηγηματογράφων τοῦ κόσμου. Οἱ γνωρίζοντες μίαν τινὰ ξένην γλῶσσαν δὲν ἔχουν ἢ νὰ τὸ παραβάλουν μὲ τὰ διηγήματα τῆς Λογκερλώφ ἢ τοῦ Ζάχαρ Ματζόχ, διὰ νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ὁ ἡμέτερος Ῥάδος εἶνε ἀνώτερος καὶ δὴ ἐθνικώτερος. Ὅλη ἡ ἐποχὴ, ἦν ζωγραφίζει, πρόσωπα, πράγματα, τύποι, σκηναί, ἥθη, ἔθιμα, βίος, περιβάλλον, ψυχολογία, αἰσθημα, γλώσσα, — ὦ! ἡ ναυτικὴ ἰδίως φρασσεολογία, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ῥάδος μᾶς δίδει τέλεια ἀποτυπώματα ἐκάστης γλωσσικῆς περιόδου — ὅλη ἡ θαλασσίνη ζωὴ τῶν χρόνων ποὺ ζωντανεύει, κάθε λεπτομέρεια, κάθε γραμμὴ δονοῦνται ἀπὸ τὴν δύναμιν ἀληθείας, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ τὰ ἀναπνέη, νὰ τὰ ἐνσαρκώνεται, νὰ τὰ ζῇ. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἡμερολογίου πλὴν τῆς ἀνυποκρίτου χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης, αἰσθάνεται καὶ δικαίαν ὑπερφηάνειαν σεμνυνομένην ὅτι πρώτη αὐτὴ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἐκδήλωσιν τῆς λογοτεχνικῆς δημιουργικότητος τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ. Μολονότι δὲ ὁ κ. Ῥάδος, ἀφιερωμένος κυρίως εἰς θετικὰς ἐρεῖνας καὶ μελέτας, θεωρεῖ τὸ φιλολογικόν του ἔργον ὡς ὅλως πάρεργον, ἐν τούτοις τὰ «Ναυτικὰ Διηγήματα» του θὰ ἐπιζήσουν ὡς ἀνεφικτα καὶ ἐπιφθονα πρότυπα εἰς τὸ εἶδος τῶν διὰ τε τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν διεθνή τέχνην].

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΝΑΣ δὲν ἦτανε νὰ καθαντζάρη τὴν Καλὴ-Ἀκρία καὶ νὰ μὴ ρίξῃ τὰ μάτια του πέρα, ψηλὰ στὴ ρίζα τοῦ κάστρου, ποῦ ἐσχώριζε κάτασπρο μέσ' στῆς πρασινάδας, τὸ σπίτι τοῦ Νταλαμάγκα. «Τὰ Νταλαμαγκέικα!» φωνάζαν χαρούμενοι οἱ Ἀσπροθαλασσίταις καὶ οἱ μοῦτσοι λέγανε: «Ἀίντε νὰ μᾶς ζήσης, καπτὰν Γιάννη, πότε θὰ πιάσουμε πάλι στὸ Πόρτο-Σικὸ νὰ σοῦ φιλήσωμε τὸ χέρι!»

Τὸ σπίτι τοῦ καπτὰν Γιάννη τοῦ Νταλαμάγκα, πρώτου καραβο-

κύρη τοῦ νησιοῦ, ἀτράνταχτα χτισμένο ἀπάνω σέ δυό ζουνάρια καισάρι, τὸ τριγυρίζαν ἢ λεμοναῖς καὶ ἢ πορτοκαλλιαῖς καὶ βαρειαῖς κληματαριαῖς σκεπάζαν τὴν μαρμαρένια αὐλή τοῦ μετῆς ἀλτάναις γύρψ, πνιγμέναις στὸ λουλουδί. Τρεῖς πῆχαις ψηλὴ ἢ φιγούρα τοῦ παλαιοῦ τοῦ καρδιοῦ στεκότανε ἀπὸ πάνω στὴ μεγάλη πόρτα, μετὰ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι σὰν βάρδια στὰ μπεντένια, κι' ἀπὸ κάτω ἀληθινὸς φύλακας, ξαπλωμένος στὴ πέτρινη τῇ σκάλα, ὁ Ἀράπης, δὲν κούναγε τὴν οὐρά του σ' ἄλλον ἀπ' τὴ κυρά του, τὴν καπτάν Γιάννενα, ποῦ κάθε φορὰ περνώντας τοῦλεγε μετὰ τὴ γλυκειὰ καὶ συρτὴ φωνή της: «μπρέ, τί κάνει ὁ Ἀράπης μας! μπρέ, τί κάνει τὸ καλὸ σκυλί μας!» καὶ τὸν χαϊδεύε στὸ κεφάλι. Ἡ καπτάν Γιάννενα, ἡ κυρά Μαντίνα, ἀρχοντοπούλα Τσεσμελήτισσα, ἦταν ὡμορφὴ σὰν τὴ Παναγιὰ καὶ χαλοῦς ὁ κόσμος σὰν ἐδάζε τὸ συμρνεῖκο νὰ πάη στὴν Ἐκκλησιά. Εὐγενικὰ καὶ καταδεχτικὴ, εἶχε πάρει τὴν φυχὴ ὄλων τῶν γυναικῶν στὸ νησί. Ὅλο «κοκὸνα μου καὶ κοκὸνα μου» τὸ πηγαίνανε, τὴ βάζανε στὴ μέση καὶ μετὰ τραγούδια τὴ φέρνανε στὸ σπίτι της. Ὁ καπτάν Γιάννης, ἓνας ἀνδρούκλαρος ἴσα μ' ἐκεῖ πάνω, εἶχε βαρύνει πιά — τὸν εἶχαν πειράξει τὰ πόδια του — καὶ δὲν τοῦπαρνε πολλαῖς κουβένταις· μὰ ἦτανε κι' αὐτὸς καλὸς ἄνθρωπος. Στὸν καιρὸ τοῦ ξακουστός, κυνήγαγε τοὺς Μπαρμπάρους ἴσα με μέσα στὴ Γκουλέτα καὶ στὸ Σφάξ, νὰ ξεσκλαθῶν τὸς χριστιανοὺς καὶ μόνος αὐτὸς πῆγαινε ἀφοδὰ νὰ φορτώσῃ φέσια στὸ Τούνεζι γιὰ τοὺς ραγιαδες, κι' οἱ Ἀμπελακιῶτες οἱ Θεσσαλοὶ μόνο σ' αὐτὸν δίναν σίγουροι τὰ νήματα γιὰ τὸ Τριέστι. Οἱ Τοῦρκοι βάλανε τὸν δραγουμάνο τοῦ ντοναμά· νὰ τοῦ πῇ: «Ὁ σερασκέρης τῆς Ἀσπρῆς καὶ Μαύρης θάλασσας σὲ θέλει γιὰ μπάρ-ρεῖς² στὴ καπιτάνα». Τοῦ λέγανε καὶ στὸ νησί: «Ἄντε, καπτάν Γιάννη, νάχωμε κ' ἐμεῖς ἐν' ἀπακούμπι». Μὰ ὁ Νταλαμάγκας ἀγρίεψε: «Δὲν πάω μετὰ τὴν Τοῦρκο!» καὶ στὸ γινάτι πᾶει καὶ παίρνει γυναῖκα τὴν Μαντίνα ἀπ' τὸν Τσεσμέ, ἀπ' τοὺς Παπαζογλαίους, ποῦ ἴσαν ἀνάρταις καὶ πολεμοῦσαν κοντὰ στὸν Μπονα-πάρτε στὸ Μισίρι.

Ταξειδὶ στὸ ταξειδί, τῶνα καράβι γίνηκε τρία κι' ὁ Νταλαμάγκας μεγάλος καὶ τρανός. Ὅταν μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἤρθε τὸ Εἰκοσιένα, ἔδωσε τρία πιθάκια κολονάτα γιὰ τὴν ἀρμάτα. Ὅλα θὰν τᾶδινε, ἀν δὲν εἶχε τὸ κορίτσι. Ἐδωσε καὶ τὰ καράβια καὶ τὸ παιδί του. Θὰ πῆγαινε κι' ὁ ἴδιος, μὰ ἡ ποθάγρα τὸν εἶχε δεμένο. Μιὰ ὥρα ἤθελε νὰ πάη στὴ Καντσελλαρία, ποῦντανε δημογέροντας, καὶ τὸν βαστοῦσε κι' ὁ γραμματικὸς καὶ κοντὰ τὸ παλληκάρι μετὰ τὸ σκαμνί. Πῆγαινε ὁμως, γιατί χωρὶς τὴ γνώμη του δὲν γινότανε τίποτα καὶ τὸ λεφοῦσι φώναζ' ἀπὸ κάτω: «Τῶπε ὁ καπτάν Γιάννης; Νάβγῃ νὰ μᾶς τὸ πῆ ὁ ἴδιος!» Ὁ γιός του ὁ Ἀχιλλέας ἐμοιαζε τῆς μάνας του, ἀσίκης καὶ ντελικάτος, μὰ στὸ πόλεμο ἦτανε ὁ

1 Ὁ αὐτοκρατορικὸς στόλος. — 2, Ὁ ὑπαρχος τῆς ναυαρχίδος καὶ πράγματι κυβερνήτης. Ὁ πρῶτος πάντοτε Τοῦρκος ἦτο μᾶλλον στρατιωτικὸς.

ἴδιος ὁ πατέρας του. Τί καρδιοχτύπια εἶχε περάσει γι' αὐτὸν ἡ μάχνη του, ὅταν τὸν πήρανε στὴ Πόλι σεφερλῇ¹, καὶ τί κλάμματα σὰν ἀκουγε τοὺς μούτσους ποὺ μπαρκάρανε γιὰ τὸν Ταρσανᾶ νὰ τραγουδᾶνε:

*Κλάψε με, καϋμένη μάχνη,
 Ἦρθαν νὰ μὲ πάρουνε
 Στὰ καράβια τοῦ Σουλτάνου,
 Σκλάβο νὰ μὲ βάλουνε.*

Τώρα πάλι ἦταν στὸ πόλεμο· «μὰ δόξα σοι ὁ θεὸς ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴ σημαία τοῦ σταυροῦ. Γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου». Εἶχανε καιροὺς νὰ τὸν δοῦνε. Τοὺς ἔμενε παρηγοριά ἡ Χρυσὴ, τὸ καλὸ κορίτσι. Μὲ τὰ γέλια του καὶ μὲ τὰ χάρδια του γέμιζε χαρὰ τὸ σπίτι. Πιὸ ὡμορφη κι' ἀπ' τὴ μάχνη της, νὰ σκορποῦσε τὰ χρυσᾶ μαλλιά της κρεμοῦσαν ὡς τὸν ποδοστράγαλο. Λαιμὰ καὶ μπράτσα ἦτανε σὰν τὸ γάλα καὶ τριανταφυλλένια τὰ μάγουλά της καὶ τὰ μάτια της γεμάτα γλύκα. Ἡ μάχνη της πέθαινε γιὰ θαύτη. Δεκοχτὼ χρονῶν κορίτσι καὶ τὴν νανούριζε στὴν ἀγκυλιά της σὰ μωρὸ παιδί.

Τὸ σπίτι τοῦ Νταλαμάγκα ἦταν ἀνοιχτό. Καλοὶ καὶ κακοὶ ἔρχονταν νὰ ποῦν τὸν πόνο τους· ὁ καπτάν Γιάννης δὲν ἀπόδιωχνε κανένα. Τώρα κάμποσο καιρὸ εἶχε στὸ κεφάλι του τὸν καπτάν Γιωργίτση τὸν Μπαρροῦς μὲ τὸν ἀδερφό του. Ἄν ἦτανε ὁ Ἀχιλλέας παρών, θὰν τοὺς ἐδγαζε ὅξω. Πολλαῖς φοραὶς τὸ Ἐχτελεστικὸ εἶχε γράψει γιὰ θαύτους στὸ νησί: «Μαζεῦτε τοὺς Μπαρροῦς. Μάθαμε πῶς χτυπᾶνε καὶ χριστιανούς». Ἦτανε Ντουλτσινιώταις, καταγωγῆς φυσικοὶ μπαντιδοί. Ἀρχίζοντας τὸ Εἰκοσιένα ὁ καπτάν Γιωργίτσης εἶχε μιὰ σκοῦνα, καλὴ καὶ γλήγορη. Παρουσιάστηκε λοιπὸν στὴ διοίκησι καὶ εἶπε: «Ὁ πατέρας μας ἦτανε μὲ τὸ Μητρομάρα καὶ μεῖς κάναμε μὲ τῆς φούσταις² καὶ τὴν ξέρομε τὴ δουλειά. Δόστε μας μιὰ ὀρδινία γιὰ κοῦρσα καὶ θὰ ὀῦτε τί ἔχομε νὰ κάνωμε τῶν Ἀγαρηνῶν!» Βγῆκαν λοιπὸν κουρσάροι, δυὸ μερδικὰ αὐτοὶ κ' ἓνα τὸ γκουθέρνο ἀπ' τῆς πρέζαις. Μὰ χτυποῦσαν ἀδιάκριτα τὴν τούρκικη μπαντιέρα χωρὶς νὰ κυττᾶνε, τούρκοι εἶναι μέσα ἡ ρωμηοί. Χτυποῦσαν καὶ τὰ φράγκικα. Γιὰ καιρὸ δὲν τοὺς εἶχαν πάρει χαμπάρι. Ὁ λύκος στὴν ἀνεμοζάλη χαίρεται. Ἀλλὰ τοὺς ἦρθε καὶ μιὰ ἀνάξερδη καὶ τοὺς ἐπιασε στὸν κάδο-Σίγρι ὁ ναύαρχος τῶν Ψαριανῶν. «Βρὲ κερατάδες, τοὺς λέει, ποῦ τοὺς πᾶτε αὐτουνούς! αὐτοὶ νὰι χριστιανοί. Ἡ καμώνεστε πῶς δὲν καταλαβαίνετε. Μπᾶς καὶ γυρεῦετε νὰ σᾶς βουλιάξω; Ἄτε νὰ μοῦ χαθῆτε ἀπὸ μπρός μου!» Κι' ἔδωσε διαταγὴ καὶ κόψαν τὸ ρυμούλκι κ' ἔμεινε λεύτερο τὸ χριστιανικὸ καράδι. Ἐγγραψε ἀμέσως ὁ ναύαρχος στὸ νησί τους, ἀλλὰ οἱ Μπαρροῦς τὰ καταφέρνανε καὶ τὰ μπαλώσανε. Τώρα ὅμως τέλος-τέλος, εἶχανε κάνει, φαίνεται, μεγάλῃ βρωμοδουλειά. Τοὺς λέγανε πῶς εἶχανε βουλιάξει ἓνα ὀλλαντέζικο

1 Ὁ κληρωτὸς διὰ τὸ ναυτικὸν τοῦ Σουλτάνου.— 2 Κωπήλατα πειρατικά.

ἀφοῦ τὸ γδύσανε καὶ σκοτώσανε κι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ξένοι ναυάρχοι στείλανε μαντάτο, κι' ὅταν τοῦ λόγου τους γυρίσανε φρέσκοι-φρέσκοι στὸ νησί, ἡ Καντσελλαρία τοὺς ἐπιάσε νὰ τοὺς ἐξετάσῃ. «Ὅχι, δὲν εἶμαστε μεῖς. — Ὅχι, σεῖς εἴσαστε!» Δὲν ὑπῆρχανε ὁμῶς καὶ μαρτυρίαις. Ἡ Καντσελλαρία μ' ὅλον τοῦτο τοὺς πῆρε τὴν ὀρδινίαν τῆς κούρσας πίσω, τοὺς κράτησε τὰ χαρτιά τους καὶ δὲν τοὺς ἄφινε νὰ ξεμυτήσουν ἀπ' τὸ λιμάνι. Ἐγγραψε καὶ στὴν ἀρμάτα νὰ φροντίσῃ νὰ μάθῃ τὸ τί καὶ πῶς γιὰ τὸ ὀλλαντέζικο. Νὰ τοὺς ἔχουνε μπλόκο, δὲν τοὺς ἄρесе τῶν μπαντίδων καὶ μουρμουρίζανε ποῦ ὁ καπτάν Γιωργίτσος δὲν τοὺς τρύπωσε στὴ Γραμβοῦσα. Νὰ μπορούσε τώρα νὰ ξεγελάσῃ τὸ ἐλάχιστο τοὺς προεστοὺς νὰ τοῦ δώσουν ἄδεια νὰ βῇ στὸ καρενάγιο¹ νὰ μερεμετίσῃ καὶ νὰ παλαμίσῃ τάχατε; Ἀπὸ κεῖ τὴ νύχτα τοὺς ἔφευγε μιὰ χαρά. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πῆγαινε κι' ἐρχότανε μὲ τὸν ἀδερφό του στοῦ Νταλαμάγκα. Τοῦλεγαν καὶ τοῦλεγαν, τοῦχαν πιπιλήσει τὸ μυαλό: «Στὸ χέρι σου εἶναι, καπτάν Γιάννη». «— Ἐνας ψῆφος εἶμαι», ἔλεγε ὁ Νταλαμάγκας, «μὰ θὰ σὰς φροντίσω τέλος πάντων» κάντε ὑπομονή. Ἀφοῦ εἴσαστε παστρικοί, περιμένετε τὰ χαρτιά ἀπ' τὴν ἀρμάτα καὶ πᾶτε δουλειά σας μὲ τὸ καλό». Κεῖνοι τὸ χαθᾶ τους, τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, νὰ βγοῦν στὸ καρενάγιο. Ἔτσι κι' ὁ καπτάν Γιάννης τοὺς ἄκουγε βερεσὲ καί, κρίκι-κρίκι, παιδευότανε νὰ φιάνῃ ἓνα μοντέλο τσερνικιοῦ, ποῦχε μπροστά του στὸ τραπέζι γιὰ νὰ περνᾷ τὸν καιρὸ του, ποῦ δὲν μπορούσε νὰ περπατᾷ. Κανένας δὲν τοὺς χώνευε στοῦ Νταλαμάγκα. Τοῦ Ἀράπη ἓνα δάχτυλο σηκωνότανε ἢ τρίχα, ὅταν τοὺς ἔβλεπε, κ' ἤθελε νὰ χυμῆσῃ νὰ τοὺς ξεσχίσῃ. Τῆς ψυχοπαίδας, τῆς Βασίλως, ἐδῶ τῆς κάθουνταν, στὸ στομάχι, ποῦ τῆς κουδαλοῦσαν τὴ λάσπη ἀπὸ τὸ δρόμο· καὶ τῆς Μαντίνας κοδοῦτανε τὸ αἷμα σὰν γύριζε καὶ τοὺς ἔβλεπε μὲ τὸ σκυλαρίκι στ' αὐτὶ καὶ τὰ σκυλόψαρα καὶ τῆς γοργώναις κεντημέναις στὰ μπράτσα τους. Μιὰ ἡμέρα τοῦεπε τ' ἀνδρὸς τῆς τὴν ἰδέα τῆς.

— Ἐμένα θὰ μοῦ τοὺς πῆς, τοὺς στραβοσουγιάδες, εἶπε ὁ καπτάν Γιάννης κι' ἄφησε τὸ σιδεράκι ποῦ λιμάριζε γιὰ τὸ μοντέλο. Ἐμένα θὰ μοῦ τοὺς πῆς; Κλέφταις καὶ μπαντίδοι κι' ἄπιστα σκυλιά!

— Ἀμ, τότε, τί τοὺς μπάζεις στὸ σπίτι μας, χριστιανέ μου;

— Τί θέλεις νὰ τοὺς κάνω! Νὰ τοὺς διώξω; Ἐρχονται παρακαλετωῶς.

Ἐναπῆρε τὴ λίμα κ' εἶπε χαμογελῶντας:

— Τώρα τοὺς ἔχει θερίσει ἡ διαταὴ τῆς Καντσελλαρίας νὰ μὴν τὸ κουνήσουν ἀπ' τὸ πόρτο. Ἀκουσες γιὰ τὸ ὀλλαντέζικο. Ἡ διοίκησι ἐγγραψε τοῦ ναυάρχου νὰ στείλῃ στὸ Γιεράπετρο νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια. Τοῦτοι ἀπὸ 'δῶ φωνάζουν πῶς δὲν ἦταν αὐτοί, κι' ὅλο φοβερίζουν «κεινοὺς ποῦ θέλουν τὸ κακό τους». Μ' ὅλαις ὁμοῦς τῆς φοβέραις δὲν κάνουν πάσο. Ἡ μεγάλη τάμπια ἔχει διαταή, μόλις κάνουν στὰ πανιά, νὰ τοὺς βουλιᾷξῃ.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

— Μωρὲ δὲν τοὺς ἀφίνετε καλλίτερα νὰ πᾶνε στὰ κομμάτια! εἶπε φοβισμένη ἡ Μαντίνα. Τί τὰ στενοχωρεῖτε τέτοια θηρία!

— Μποροῦμε; Νᾶρθουν οἱ φράγκοι νὰ μᾶς ποῦνε πῶς ἐμεῖς τοὺς βγάζουμε νὰ γδύνουν τὸν κόσμο!

Ὁ καπτὰν Γιάννης πῆρε πάλι τὸ σιδεράκι· ἡ καπτὰν Γιάννενα στήλωσε στὴ ζώνη της τὴν ἀσημένια βέργα γιὰ τὸ πλέξιμο καὶ δουλεύανε κι' οἱ δυὸ σὰ νάχανε μεροκάματο. Σουρπώνοντας μονάχα, ἡ Μαντίνα σηκώθηκε καὶ πῆγε στὸ παράθυρο.

— Πῶς σοῦ φαίνεται μ' αὐτὸ τὸ βλογημένο τὸ κορίτσι. Ὅταν πάη κάτω στὴς ξαδέρφαις της, στοῦ καπτὰν Γιώργη, κολλάει. Ἄς ἔρθῃ καὶ τὴ φιάνω γώ!

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ πάφ! ἄνοιξ' ἡ πόρτα καὶ μιὰ χαρούμενη φωνή, νά'μαι, γέμισε τὸ σπίτι. Ἡ Χρυσὴ ἔτρεξε καὶ φίλησε τὸν πατέρα της κι' ἔκανε τάχατε πῶς ἤθελε νὰ τοῦ σπᾶσῃ τὸ τσερνίκι γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ νὰ φωνάξῃ «Αἱ! αἱ, παλαδομάραις!» Ἐπεσ' ἔπειτα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας της κ' ἐκείνῃ νὰ τὴν χαῖδολογᾷ, «ὦχ, κορίτσι ποῦ τῶχω γώ, ὦχ, κορίτσι ποῦ τῶχω γώ». Ποῦ μάλωμα, ποῦ τίποτα!

Ἐπειτα ἡ Χρυσὴ τράβηξε' ἀπ' τὴ μπροστέλλα της ἓνα πακέτο καὶ τὸ σήκωσε ψηλά.

— Τί ἔχω δῶ, τί ἔχω δῶ;

Καὶ πρὶν τῆς δώσουν ἀπάντησι τῷθαλε στὸ τραπέζι καὶ τ' ἄνοιξε.

Τὸ πορτραῖτο τοῦ Ἀχιλλέα! Νά τον, σὰν νὰ σοῦ μιλήῃ, ἀπαράλλαχτος. Ἀκουμπισμένος στὸ κανόνι, τὸ χέρι στὴν πάλλα. Εἶχε ἔρθῃ εὐκαιρία στοῦ καπτὰν Γιώργη κι' ὁ Ἀχιλλέας ἔστειλε γράμμα καὶ τὸ πορτραῖτο ποῦ τοῦ εἶχε κάνει ἓνας φιλέλληνας. Ἦταν ἐτοιμοὶ νὰ σηκωθοῦν στὰ πανιά μὲ τὸν ἀρχιναύαρχο λόρ Κοχράνη. Ὁ καπτὰν Γιάννης πῆρε τὸ κάρδο καὶ τὸ κύταξε πολλὴ ὥρα. Δυὸ χονδρὰ δάκρυα κύλισαν ἀπ' τὰ μάτια του. Τὸ πῆρε καὶ πῆγε κούτσα-κούτσα νὰ τὸ κρεμάσῃ μονάχος ἀνάμεσα στὸν μέγα Ἀλέξανδρο καὶ τὸν Πατριάρχη. Ἡ Μαντίνα συλλογιζόταν μελαγχολικῇ:

— Πόσον καιρὸ ἔχω νὰ ἰδῶ τὸ παιδί μου. Ὁ Χριστὸς κ' ἡ Παναγιά νὰ μᾶς τὸ φυλᾶνε ἀπ' τῆς μπάλλαις τῶν Τουρκῶν κι' ἀπ' τὰ κακὰ τῆς θάλασσας.

Κι' ἡ Χρυσὴ φανταζότανε χαρούμενῃ τὸν καιρὸ ποῦ θ' ἀρχότανε ὁ Ἀχιλλέας καὶ θὰ τῆς ἔβγαζε τὴν Κυριακὴν περίπατο, μὲ τῆς ξαδέρφαις της, στὸ μουράγιο καὶ στὰ περιδόλια!

Ὅσο πέρναγε ὁ καιρὸς κι' ἡ σκοῦνα δὲν ἔπαιρνε τὸ πράτιγο, τόσο κι' ὁ καπτὰν Γιωργίτης Μπαρροῦς γινότανε σκυλιὰ ἀπ' τὸ κακό του.

— Τὸν βρήκαμε τὸν μελλᾶ μας γιὰ καλὰ, μ' αὐτὴν τὴν ἀτιμὴν τὴν Καντσελλαρία, φώναζε μέσ' τὸν καφενὲ τοῦ Τριτασιμπίδα. Τί κάναμε καὶ μᾶς ἔχουν δεμένους; Ἄχ, μωρέ, ἤθελα νὰ τὸν μάθαινα τὸν μπαγάσα, ποῦ μᾶς ἔφιαξε αὐτὴ τὴ δουλειὰ! Χτυπήσαμε φράγ-

νικο καράβι! Ἐμεῖς! Ἐλα, Παντοδύναμε, καὶ ποῦ τῷδαμε τὸ φράγκικο καράβι; Ἀνήμερα τοῦ Χριστοῦ μᾶς στείλανε στοὺς Καραμανλῆδες γιὰ ζωντανὰ γιὰ τὴν ἁρμάτα. Τῆς δύο τοῦ Φλεβάρη εἴμαστε πίσω στὴν ἁρμάτα στὰ Βάτικα, κι' ἀπὸ κεῖ ἐδῶ. Τρεῖς μῆνες στὸ πέλαο καὶ γιὰ τὸ εὐχαριστῶ δὲν πλερώσανε καὶ τὰ μερτικά τῆς τσοῦρμας¹.

— Καπτὰν Γιωργίτση, μὲ τὸ συμπάθειο. Κανέννας δὲν πλερώθηκε. Οὔτε οἱ ἄνθρωποι τῆς φλόττας.

Εἶπ' ἓνα γεροντάκι μὲ μαύρη σκούφια, ποῦ καθότανε σὲ μιὰ γωνιά τοῦ καφενέ.

— Τί μὲ νοιάζει, μωρέ, μένα, ξετινάχτηκε ὁ Γιωργίτσης. Ποιὸς μοῦ ταῖζει μένα τὴ τσοῦρμα, σαράντα νοματαίους; Γιατί δὲν μ' ἀφίνουνε νὰ σαλπάρω, νὰ πάω νὰ κάνω πρέζαις!

Τράβηξε δυὸ τρεῖς φοραὶς βιαστικά τὸν ναργιλέ του καὶ εἶπ' ἀκόμη, χτυπῶντας τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι:

— Δὲν ἔχουνε παράδες! Γιὰ μερικοὺς εἶναι παράδες! Γιὰ τοὺς τρανοὺς μὲ τῆς κοιλαιῖς! Ἐμεῖς πετσοκοδοῦμαστε κ' ἐλόγου τοὺς φιάνουν τὰ κεμέρια τους. Μᾶς φάγαν οὐλαις τῆς πρέζαις² καὶ τώρα μᾶς βγάζουν καὶ μπαντίδους, γιὰ νάθγουν λάδι μπροστὰ τῇ φράγκοι. Ἐχουν δίκηο. Εἶναι μεγάλοι κ' εἴμαστε μικροί. Μικροὶ καὶ κουτοὶ καὶ γι' αὐτὸ πάντα θάμαστε σκλάβοι καὶ μὲ Τούρκικο καὶ μὲ Ρωμέϊκο!

— Πέσ' τα, πέσ' τα, καπτὰν Γιωργίτση! πετάχτηκε κάποιος.

Μὰ τὸ γεροντάκι τοὺς ἔκοψε πάλι τὸ βῆχα.

— Καπτὰν Γιωργίτση, δὲν ἔχεις δίκηο. Ἐφτὰ χρόνια ποῦ πολεμάμε τὸν ἐχθρό, τὸν πολεμάμε μὲ τὰ γρόσια τῶν μεγάλων.

Ἄφρισε τότε ὁ Μπαρρὺς.

— Θάφαγες καὶ σὺ ἀπ' τὸ ἐγγλέζικο δάνειο, λέω γώ.

— Ἐγὼ δὲν ἔχω φέσι νὰ φορέσω, πειράχτηκε τὸ γεροντάκι, μὰ οὔτε ζήτησα, οὔτε πῆρα κανενοῦ παράδαις. Κεῖνο ποῦ ξέρω εἶναι πῶς οἱ μεγάλοι δόσανε τὰ καράβια τους, τὸ βιός τους, κρατᾶνε ψηλά τὴν μπαντιέρα μας καὶ βάζουνε καὶ κάθε κατρεγάρη στὸν μπάγκο του, εἶπε μὲ μιὰ φιλή φωνή ποῦ τριβέλισε τὸν Γιωργίτση.

Ἐτοιμάστηκε ν' ἀπαντήσῃ, μὰ εἶδ' ἄξαφνα στὴν πόρτα τὸν Μανώλη τῆς Τρανῆς, τὸ λοστρόμο του, νὰ τοῦ γνέφῃ καὶ πετάχτηκε ἀπάνω.

— Τί τρέχει, Μανώλη; τοῦεπε σιγά.

— Ἡ ἐξουσία θέλει νὰ βγάλῃ τὰ κανόνια ἀπ' τὴ σκούνα!

Ὁ Γιωργίτσης ἔγινε κίτρινος σὰν τὸ φλουρί καὶ βγήκε ὀξω. Τὸ γεροντάκι χάμογέλασε κ' εἶπε τοῦ καφετζῆ:

— Κανένα καινούριο κωλικόπονο ἔχει ὁ φίλος μας, βρέ Τριτσιμπίδα;

— Ἡ ἐξουσία θέλει νὰ τοῦ πάρῃ τὰ κανόνια, καπτὰν Λεφτεράκη μου, καὶ θάχωμε ντράβαλα.

1 Πληρώματος.— 2 Πρέζα, ἡ λεία τῶν καταδρομῶν.

— Δέ βαρυνέσαι! Θάν τὰ δώση μιὰ χαρά. Ἀπὸ τέτοιους! Αὐτ' εἶναι καλοὶ γιὰ τοὺς πραγματευτάδες τοὺς Ὀλλαντέζους μονάχα. Ἐδῶ ἔναι τρομπόνια καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ καντζελλιέρη τοῦ Ἀριστείδη. Θάν τὰ δώση.

— Μά, καπτάν Λεφτεράκη μου, εἶναι μέσ' στὴ σκοῦνα ὁ Σταμάτης.

— Ἀλλάζει τὸ πρᾶμμα! Αὐτὸς εἶνε λεοντάρι καὶ κρῖμα τὸ παιδί. Μὰ νὰ ἰδῇς, θὰ πάη ὁ ἴδιος ὁ Μπαρροῦς νὰ τὸν πάρη ὀξω.

Ἐδῶ κόπηκε ἡ κουθέντα. Ὅλοι βγῆκαν ἀπ' τὸ μαγαζὶ καὶ πιάσαν τὸ μουράγιο νὰ ᾄδουν τί θὰ γίνη. Κι' ὁ ἴδιος ὁ Τριτσιμπίδας μάζεψε τὴ ποδιά του καὶ βγῆκε. Ὁ καπτάν Λεφτέρης δὲν χαλοῦσε τὰ σκότια του γιὰ τέτοια τσιφούτ-πατιρντί. Ἐγείρε στὴ γωνιά του νὰ πάρη ἕναν ὕπνο.

Ἐπειτα ἀπὸ καμμιὰ ὥρα τὸν ξύπνησε ὁ Τριτσιμπίδας.

— Συδιθαστήκανε, εἶπε. Πῆγαν οἱ Μπαρροῦς στὸν Νταλαμάγκα καὶ μὲ τὰ πολλὰ στανιά πῆραν γράμμα νὰ μὴ τοὺς κάνουνε τὴν προσβολή, κ' ἔτσι ὁ Ἀριστείδης, ὁ γραμματικὸς δέχτηκε. Μὰ θάν τοὺς δέσῃ τὴ σκοῦνα σὲ μῶλο, θὰ βάλῃ βάρδια μέσα καὶ θενὰ βγῇ κι' ὅλη ἡ τσούρμα ὀξω. Τώρα πάει ὁ ἴδιος ὁ Γιωργίτσης νὰ πάρη τὸ Σταμάτη. Μοῦ μῆνυσε γιὰ γιαντάκι· μὰ δὲν ξέρω μὰ τὸ Θεό...

— Πάρ'το τάρφανό, εἶπε τὸ γεροντάκι.

— Καπτάν Λεφτεράκη μου, ὁ Μπαρροῦς μοῦ χρωστάει εἴκοσι τάλλαρα ἴσα μὲ τὴν ὥρα.

— Ὅσο γι' αὐτὸ κάνε καινούργια τσέπη! Μὰ τὸν Σταμάτη πάρ'τον, ἀφοῦ τὸ δύνασαι.

Νύχτωνε. Ὁ Τριτσιμπίδας ἔγειρε τῆς πόρταις, τὸ παιδί τοῦ μαγαζιοῦ ἄρχισε νὰ μαζέβῃ τὰ σκαμνιά, ὅταν μπῆκε ὁ Σταμάτης. Πέταξε χάμω ἕνα μπόγο ποῦ κρατοῦσε, κάθησε σ' ἕνα σκαμνί, κούμπησε τοὺς ἀγκῶνες του στὰ γόνατα, ἔβαλε τὸ κεφάλι του στὰ χέρια κι' ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

— Ἐλα, βρὲ Σταμάτη, εἶπε τὸ γεροντάκι, ντράπου καὶ λίγο, σὺ τὸ πρῶτο παλληκάρι τοῦ νησιοῦ!

— Τί νὰ ντραπῶ, καπτάν Λεφτέρη! Νὰ μᾶς βγάλουνε ἀπὸ τὴ σκοῦνα καὶ νὰ γυρίζωμε σάν τοὺς ζητιάνους γιὰ γιαντάκι! Ἐγὼ θελα νὰ δώσω φωτιά στὸν τσεπχανέ! μπαρούτη... Ἄς εἶναι καλὰ ὁ ψυχοπατέρας.

Ἀναστήκωσε τὸ κορμί του, σταύρωσε τὰ χέρια, καὶ τὰ μάτια του σταθήκανε σὲ εἰκόνημα τοῦ Ἀϊ-Νικόλα ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ τεζάκι. Τὸ γεροντάκι τὸν παρατηροῦσε προσεκτικὰ, τὸν ψυχογυιὸ τοῦ Μπαρροῦς! Ἦταν ἕνα ὠραιότατο παιδί, ἕνας λεθέντης ἀπὸ κείνους ποῦ δὲ βγάζει πιά ἡ Ἀσπρη θάλασσα. Ἦτανε μαζεμένος σάν τὴ κοπέλλα, μὰ ἀλλοσίμονο ὅταν ἔβαζε τὸ χέρι του σὲ γιανταγάνι. Γιὰ τὸν Μπαρροῦς ὁ Σταμάτης ἄξιζε ὅσο ὅλη ἡ ἄλλη τσοῦρμα μαζί. Τὸ γεροντάκι τὸ σεβότανε καὶ τ' ἄκουγε. Τοῦ φίλαγε τὸ χέρι καὶ

τοῦλεγε πῶς νόμιζε ὅτι ἔδλεπε τὸν παπούλη του. Μιὰ μέρα ὁ καπτάν Λεφτέρης τὸν ἤρε νὰν τὰ κόβῃ μὲ τοὺς μπόγγηδες τοῦ Γιωργίτση, τὸν φώναξε καὶ τοῦεῖπε: «δὲν εἶναι καλὸ πρᾶμμα τὸ χαρτί» καὶ ὁ Σταμάτης δὲν τὸ ξανάπιασε στὸ χέρι του.

— Ἀλλὰ τί νὰ σοῦ κάνῃ τὸ κακόμοιρο, ἔλεγε ὁ καπτάν Λεφτέρης, μὲ δάσκαλο τὸ Γιωργίτση καὶ τὴν τσούρμα του!

Τώρα ποῦ τὸν ἔδλεπε ἔτσι τὸν λυπήθηκε περισσότερο.

— Πόσων χρονῶν εἶσαι, Σταμάτη; τὸν ῥώτησε.

— Λέω νᾶμαι εἰκοσιένα. Λίγο πρὶν μὲ πάρουν, ἡ μητέρα μοῦλεγε πῶς ἤμουνα ἑφτά καὶ λογαριάζω νὰ πέρασαν καμμιά δεκαπενταρὶά χρόνια.

— Κι' ἀπὸ ποῦ σὲ πῆραν; ποιὸς σὲ πῆρε;

— Ὁ καπτάν Γιωργίτσης, ἀπ' τὸ Ἀῖθαλί. Σκοτώσαν οἱ μπαντί-δοι τὸν πατέρα μου καὶ τὴ μητέρα μου, κάψανε τὸ σπίτι μας, ἀλλὰ μένα μὲ γλύτωσε ὁ καπτάν Γιωργίτσης, καὶ μ' ἔκανε σὰν παιδί του· αὐτὸς μ' ἀνάστησε.

— Καὶ πῶς βρέθηκε ὁ καπτάν Γιωργίτσης ἐκεῖ;

Ὁ Σταμάτης σήκωσε τοὺς ὤμους του. Ὁ Τριτσιμπίδας ἔσκυψε κ' ἔβυνε τὸ κεφάλι του. Ὡχ, τὸν κακοῦργο, εἶπε μέσα του ὁ καπτάν Λεφτέρης, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μπαρροῦς θὰ τοὺς σκότωσε, βάζω τὸ κεφάλι μου, καὶ πῆρε τὸ παιδί γιὰ νὰ σκεπασθῇ. Γύρισε τὴν κουδέντα.

— Σταμάτη, γιατί δὲν πᾶς στὸ πόλεμο μὲ τὴν ἀρμάτα;

— Δυὸ φοραὶς γράφτηκα στὸ *Ἡφαίστειο* τοῦ καπτάν Δημαμᾶ καὶ δυὸ φοραὶς μ' ἔσδυσε ὁ ψυχοπατέρας. Μὲ θέλει κοντά. Μὲ τὴ σκοῦνα, λέει, θὰ κάνωμε πιὸ κακὸ τῶν Τουρκῶν, κουρσάροι.

— Χτυπήσατε κανένα πολεμικὸ ἴσα μὲ τώρα;

— Χτύπησα γὼ πέρσυ μὲ τῆς φελούκκις ἕνα κότερο μέσ' στὸ Μπουντροῦμι, εἶπε μὲ υπερηφάνεια ὁ Σταμάτης.

— Ἀκουσε, Σταμάτη, εἶπε τὸ γεροντάκι. Τώρα ἡ σκοῦνα κάθε-ται, ὀρδινίαις γιὰ κούρσαις δὲ βλέπω πιὰ. Θέλεις νὰ μπαρκάρης σ' ἕνα πολεμικὸ;

— Ἀχ, καπτάν Λεφτέρη, δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἀφήσω! Ὁ ψυχοπατέρας τώρα κοντά μ' ἔκανε ἀδερφοποιτὸ μὲ τὴν τσούρμα!

— Μ' αὐτουνούς! εἶπε ὁ καπτάν Λεφτέρης κι' ἀνατρίχιασε δλό-κληρος...

Ὁ μπεξῆς ἔπερασ' ἀπ' ὄξω κ' εἶπε τοῦ Τριτσιμπίδα νὰ σδύσῃ τὰ φῶτα του. Ὁ καπτάν Λεφτέρης σηκώθηκε, πῆρε τὸ ραβδάκι του, καλονόχτισε καὶ τράδηξε πέρα κατὰ τὸ Λαζαρέτο. Δὲν εἶχε ὀρεξὶ νὰ κοιμηθῇ κεῖνο τὸ βράδυ.

Ἄλλον ἕναν ἀκόμη δὲν τὸν κόλλαγε ὕπνος κεῖνη τὴ βραδυά, τὸν καπτάν Γιωργίτση. Ὅλα τὰ κακὰ τοῦχαν ἔρθει μαζί στὸ κεφάλι. Ἀφοῦ ἔστειλε τὸν Σταμάτη στοῦ Τριτσιμπίδα καὶ τὴν

τσούρμα στη Σπηλιά, πήγε νά κοιμηθῇ στοῦ ξαδερφοῦ του, τοῦ Μίτιζα, μὰ κεὶ τὸν περίμενε μιὰ Μάλτα-Χαλίνα. Αὐτός ὁ Μαλτέζος εἶχε περάσει ἀπ' ἀντικρὺ κ' ἔλεγε πῶς ἐρχότανε τάχατε ἀπ' τὰ Κουρτζολάρια. Ὅταν 'μείναν μονάχοι, ἀλλάξαν σημεῖο κι' ὁ Μαλτέζος τοῦδωκε ἓνα μπαστοῦνι ἀπ' τὸν ἀδερφοποιτό του τὸν Γεμενή, ποῦητανε σπιούδος του στὴν ἀρμάτα. Ὁ Μπαρρὺς ξεβίδωσε τὸ μπαστοῦνι, ἔβγαλε τὸ γράμμα καὶ διάδασε:

«Ἀδερφέ, καπτάν Γιωργίτση, σὲ χαιρετάω. Ἔρχομαι μὲ τὸ παρὸν νὰ σοῦ πῶ κατεπεῖγαν πῶς τὰ πράγματα δυσκολέψανε. Πιάνοντας στὴ Κρήτη ὁ ναύαρχος, ἔστειλε δυὸ ὀφικιάλους στὸ Γιεράπετρο νὰ μάθουν γιὰ τὸ ὁλλαντέζικο. Ὁ ἓνας ἦτανε ὁ Ἀχιλλέας τοῦ Νταλαμάγκα, ποῦ καθὼς ξέρεις μᾶς κυνηγάει. Ἔχετε τὴν ἰδέα πῶς ἦταν ὅλοι σκοτωμένοι καὶ πῆγαν φοῦντο μὲ τὸ καράδι. Λοιπὸν ὄχι! Δυὸ ἦταν μονάχα λαθωμένοι καὶ κάναν τὸν ψόφιο. Κολλήσαν ἀπάνω στὰ ξύλα καὶ τὸ πρωτὶ τοὺς γλυτώσαν οἱ Κρητικοί. Στὸ γελέκο τοῦ ἐνοῦ ἦταν ἀκόμη ἡ κάμα τοῦ Ἀσιμῆ κ' ἔγραφε ἀπάνω «Ἀσιμῆς τῆς Χρήσταινας. Σκοῦνα «Ἀγγελικὴ». Δὲ θέλαμε καὶ καλλίτερο. Οἱ Ὀλλαντέζοι καυχηθῆκανε πῶς γνωρίζουνε ὅλα τὰ προσώπατα. Ὅταν εἶδα πῶς τοὺς φέρναν στὸ ναύαρχο, ἔπεσα στὴ ντισπέντζα κι' ἔσπασα τὰ μοῦτρα μου. Ὁ γιατρός μὲ γιόμισε τσιρότα καὶ δὲ γνωρίζομαι. Μὲ τὸ πρῶτο θὰ φύγω. Σήκω τὴ σκοῦνα κ' ἔλα καὶ σὺ στὴ Γραμβοῦσα, ποῦ εἶμαστε ἀτράνταχτοι. Ὁ Ἀσιμῆς μᾶς πῆρε στὸ λαιμό του».

Ὁ Γιωργίτσης τᾶχασε. Γύριζε ἀπάνω καὶ κάτω. Πήγαινε νὰ τοῦ φύγῃ τὸ μυαλό. Νὰ σηκώσῃ τὴ σκοῦνα! Ἕνας λόγος εἶταν. Δεμένῃ στὸ μῶλο, μὲ τὴ βάρδια μέσα, ἡ ντάπια ἔτοιμῃ νὰ τὴν βουλιάξῃ! Λοιπὸν νὰ τοὺς μαζέψῃ καὶ νὰ περάσῃ στὴ στεριά, νὰ πιάσουν τὰ βουνά. Καὶ τί νὰ κάνουν στὰ βουνά; Ποιὸς ξέρει νὰ περπατήσῃ ἀπὸ δαύτους, ἀπὸ παιδιὰ στὴ θάλασσα! Τὴν ἄλλῃ μέρα ἡ ἐξουσία θὰ στείλῃ τοὺς Ρουμελιώταις νὰ μᾶς πιάσουν. Τί νὰ γίνῃ λοιπόν!

Εἰς τὴν ἡμέρῳ, χωρὶς νὰ πέσῃ στὰ ροῦχα. Τὸ πρωτὶ φώναξε τὴν Μάλτα-Χαλίνα καὶ τὸν Μίτιζα, τί λέν κι' αὐτοί.

Ὁ Μαλτέζος, ποῦ ἦτανε παλῆγος στὴ τέχνη, τοῦ λέει:

— Ντέν μπορεῖ πάρῃ ντικὸ του καράδι, πάρῃ ξένο. Ἐκεῖ ἓνα μεγκάλο καραντίνα. Εἰντα ἐγκώ.

Ἡ ἰδέα δὲν ἦτανε κακὴ. Ἕνα σκοπελίτικο περγαντίνο ἦταν στὴν καραντίνα. Δὲν εἶχε παρὰ δυὸ βάρδιας μέσα. Ὁ καπετάνιος κ' ἡ τσούρμα κοιμῶντουσαν ὄξω στὰ καλυθάκια μὲ τὸ φύλακα. Κάναν τὸ σχέδιο. Νὰ πᾶνε τὰ παιδιὰ μὲ τὸ σκοτάδι στὸ καρναγίο, ἀφοῦ φύγουν οἱ καλαφάταις, νὰ ρίξουν δυὸ βάρκες, νὰ περάσουν ἀντίκρυ στὴ καραντίνα καὶ νὰ πάρουν τὸ καράδι.

— Βρέ, λέει ὁ Μίτιζας, μιὰ φορὰ ποῦ θὰ φτιάξωμὲ τὴ δουλειά, δὲν τὴ σιάχνωμὲ σωστή; Νὰ πάρωμὲ καὶ τὸ κορίτσι τοῦ Νταλαμάγκα κι' ἄς'τους νὰ βουρλίζονται. Τότε νὰ ὀῆς πῶς θὰ μᾶς διαφεντέβῃ ὁ καπτάν Γιάννης. Νὰ μᾶς βουλιάξουν; θὰ πάῃ καὶ

τὸ κορίτσι. Θὰν τῶχουμε διπορτο. Ἡ πᾶμε στὴ Γραμβοῦσα, ἡ ζητᾶμε τὸ «ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι» καὶ τὰ λύτρα κοντά.

— Τὸ κορίτσι νὰν τὸ πουλᾷ καλλίτερα στὸ Τζοθαέρ-πασᾶ. Ντέκα κιλιάντες κολονάτα παίρνει, εἶπε ἡ Μάλτα-Χαλίνα.

Γελάσανε καὶ δόσανε τὰ χέρια.

— Αἴντε τώρα, στὰ τέσσερα, μπουχός! εἰπ' ὁ Γιωργίτης στὸν Μίτιζα, τρέξε νὰ διαβάσης τὸ Σταμάτη. Νὰ τοῦ πῆς πῶς οἱ ἐχθροὶ μου μοῦ σκάβουν τὸ λάκκο, καὶ μὲ κάθε τρόπο πρέπει ν' ἀφήσωμε τὸ νησί. Νὰ πάρη τοὺς μισοὺς καὶ τὸ Μανώλη τῆς Τρανῆς καὶ νυχτώνοντας νὰ κατέβουν στὸ καρενάγιο καὶ νὰ περάσουν στὴν καραντίνα νὰ πάρουν τὸ σκοπελίτικο. Ἐγὼ μὲ τὸ Μαλτέζο θὰ πάρουμε τοὺς ἄλλους καὶ θὰ πᾶμε νύχτα νὰ πατήσωμε τὸ σπίτι τοῦ Νταλαμάγκα, κι' ἀπὸ κεῖ θὰ κατέδωμε καὶ 'μεῖς στὸ καρενάγιο, νὰ 'ρθῇτε νὰ μᾶς πάρετε. Θ' ἀνάψωμε τρεῖς μικραῖς φωτιαῖς στὴν ἄκρη στὸν κάθο. Ἐμπρὸς λοιπόν, μιλημένα, τιμημένα!

Κι' ὁ Γιωργίτης πετάχτηκε δέελτος ὅξω μὲ τὴ Μάλτα-Χαλίνα καὶ τραβήξανε κατὰ τὴ Σπηλιά.

Στὴ Σπηλιά μαζωμένοι, ἡ τσούρμα τοῦ Μπαρρούς, οἱ μισοὶ τὰ κόθανε κι' οἱ μισοὶ παίζανε τρίλλια. Ἦτανε κάτι τι νὰ τοὺς δῆς. Κοντὴ τὴ βράκα, τραβηγμένη πίσω ψηλά, περασμένη στὸ ζουνάρι, οἱ περισσότεροὶ ξεσκούφωτοι, τὰ μαλλιά σὰν τὸ στουπί, τὸ σκουλαρίκι στ' αὐτί, τὰ μοῦτρα τους τομάρι ἀπ' τὰ μισὰ τοῦ ταμπάκου, ὁ ἓνας ἦτανε κουλοχέρης κι' ἄλλοι γκαϊβοί, κουτσομύτηδες καὶ βλογιοκομμένοι. Ἀπ' ὅλαις τῆς φυλαῖς τοῦ Ἰσραήλ, ποῦ στὸ διάλολο τοὺς εἶχε μαζέψει ὁ καπτὰν Γιωργίτης, Μαλτέζους, Ντουλτσινιώταις, Σκλαδούνους, ξεδράσματα ἀπ' τὰ νησιά μας, Κακαβούλια, διωγμένα ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ Τζανέτ-μπεη, κ' ἓναν Ἀράπη ἀκόμα; Τὸ βρисиδι πῆγαινε κι' ἐρχότανε.

— Ἄς τον, μωρὲ Γρηγόρη, κάτω τὸν ἄσσο! Ἄς τον λοιπόν!.. τὸ σταυρό σου!

— Γιατί, μωρὲ Καπιλλάρη, τί λὲς τώρα στὴ μπίστη σου!

— Τί νὰ σοῦ πῶ, μωρέ, ποῦ νὰ σοῦ πῇ ὁ παπᾶς στ' αὐτί κι' ὁ διάκος στὸ κεφάλι!

— Μὰ τὰ μαλώνει τώρα, πάρει διάλολο πατέρα σας! πετάχτηκε μὲ θυμὸ ὁ Ἀράπης ποῦκανε τὰ χαρτιά.

— Ἐχουνε μωρ' αὐτοὶ πατέρα, εἰπ' ὁ γκαϊβὸς Μπαρδάκας, ποῦ τοὺς ἔκανε ἡ μάνα τους μ' ἄρκοῦδες!

— Χά, χά, χά, γελάσαν ὅλοι.

Μονάχα ὁ κουλοχέρης δὲ γέλασε, κ' εἶπε χολιασμένος:

— Γελαῖτε, μωρὲ παληόσκυλα; Σᾶς πάει νὰ γελαῖτε; Μπλόκο ὅθω μέσα, κοντεύουμε νὰ φοφήσωμε τῆς πείνας! Οὐλα τὰ φράγκικα καράδια περάσαν φορτωμένα γιὰ τὴ Σκάλα-Νόβα καὶ γιὰ τὴ Πόλι, κι' ὅταν θὰ σαλπάρωμε, θὰ πᾶμε γιὰ ἄχινους καὶ γαιῶνιποδόαρα!

— Τί θέλεις λοιπόν νὰ κάνωμε, μωρὲ Φουντανέλλα, εἶπε μὲ παράπονο ὁ Καραγάτης, νὰ σκάσωμε ἢ νὰ κάνωμε ρέμπελο νὰ βγάλωμε τὸν καπτὰν Γιωργίτη καὶ νὰ βάλωμε σένα;

— Θέλω νά γδύσωμε τή προστοί, νά σκοτώσωμε τής βάρδιας τής ντάμπιας καί νά φύγωμε! εἶπε ὁ κουλός.

Νά σου καί κείνη τήν ὥρα ἔμπαινε στή σπηλιά ὁ Γιωργίτης καί τ' ἄκουσε αὐτά τά λόγια τοῦ κουλοῦ.

— Σωπάτε καί κᾶτι θά γίνη, παιδιά, εἶπε.

“Ολοι πεταχτήκαν ἀπάνω, μαζέψαν τής τράπουλαις, οἱ ἄλλοι σβύσαν τής τρίλλιας καί τραδηχτήκανε στής ἄκραις. “Όταν τοὺς τᾶειπε ὁ καπτάν Γιωργίτης πῆγαν νά τρελαθοῦν ἀπ' τή χαρά τους.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, ἔλεγε ὁ κουλός κ' ἔκανε τὸ σταυρό του. Τὸ δεξί του χέρι τὸ εἶχε καί ἦτανε μάλιστα ἀπ' τοὺς πιὸ δυνατοὺς. Ἦτανε ὁ πιὸ παληγὸς σύντροφος τοῦ Μπαρρὺς κ' εἶχε τὸ μυστικό του· θά ἰδοῦμε. Ὁ Γιωργίτης τοὺς ἔδωκε ἀπὸ ἓνα τάλλαρο, τοῦ κουλοῦ δύο, καί τοὺς εἶπε νά ἐτοιμαστοῦνε:

— Πρὶν τὰ μεσάνυχτα ἡ δουλειὰ θά ναι τελειωμένη. Οἱ μισοὶ θάρῃτε κοντά μου, ξυπολιά καί μουντζουρωμένοι. Θά πέσωμε στοῦ Νταλαμάγκα. Θά τοὺς μπουκώσωμε τὸ στόμα καί θά δέσωμε τοὺς γέρους στής καριόλαις. Τὴν τσοῦπα καί τὴν ψυχοπαῖδα θά τῆς κόψωμε στὸν ὦμο. Ὁ Ἀράπης νά κἀνὴ φόλλα γιὰ τὸ σκυλί. Τὸν ξέρεις, Ἀράπη, τὸ σκύλο τοῦ καπτάν Γιάννη;

— Ἐέρει! Ἀράπη τὸ λέν καί κείνο. Μὰ ἔχει θαγκάση μένα, πάρη διάολος ἀφέντη του!

— Οἱ ἄλλοι μισοὶ θ' ἀνταμῶστε τὸ Σταμάτη στὸ καρενάγιο, σκόρπια, ἓνας-ἓνας, νά μὴ σᾶς πάρουν χαμπάρι.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ καπτάν Γιωργίτης, ἔστειλε κ' ἓναν ν' ἀνάψη ἓνα κερί στὸν Ἀῦ-Νικόλα καί ξαναγύρισε στοῦ Μίτιζα, πλύθηκε καί συγυρίστηκε, πῆρε τὸ κεχριμπαρένιο κομπολόϊ του καί πῆγε καί κάθησε στὴν πλατέα κῆκανε τὸν φόφιο. “Όταν εἶδε τὸ γραμματικό μὲ τὴν πάλλα καί τῆς πιστόλαις:

— Αἰ, κύρ Ἀριστείδη, τοῦ φώναξε μὲ τὸ γέλιο, ἦρθαν οἱ Τοῦρκοι κ' ἔθαλες τῆρματα; “Ελ' ἀπὸ 'δῶ νά σοῦ πῶ τὰ καινούρια. Εἶχα γράμματα ἀπὸ κάτω. Οἱ Τοῦρκοι πᾶν' στή κόκκινη μηλιά!.. Τώρα ἂν νοιάζεσαι καί γιὰ μὲ λιγάκι, ἔλα νά σοῦ πῶ τί γράφουνε. “Εγινε φῶς γιὰ τὸ Ὀλλαντέζικο. Πιάσανε τοὺς μπαντίδους καί κοντὰ θᾶχετε τὸ μαντάτο ἀπ' τὴν ἀρμάτα, νά γίνη καί γιὰ μένα δικαιοσύνη.

— Ὁ Θεός νά δώση, καπτάν Γιωργίτη. Θᾶμαι ὁ πρῶτος νά χαρῶ, εἶπε ὁ καντσελλιέρης, μὴ πιστεύοντας τίποτα ἀπ' αὐτά, κι' ἀνέδθηκε τὴ σκάλα τῆς Καντσελλαρίας, λέγοντας μέσα του, «ᾶς ἔρθουν τὰ χαρτιά καί σέ συγυρίζω!»

Στὸ σούρπωμα ὁ νοτιᾶς δυνάμωσε καί φαινότανε ὅτι θά πάη ἔτσι ὅλη τὴ νύχτα. Τὸ πέλαγος εἶχε ἀφρίσει. Πολλὰ καράδια ποδιζανε. Ἀπ' τὸ καρενάγιο στὴν καραντίνα, ἀντίκρυ στή στερηά, ἦτανε τέτοια σκοτεῖνια, ποῦ δὲν ἔβλεπες οὔτε τὸ δάχτυλό σου·

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

ΖΕΦΥΡΟΣ ΚΑΙ ΦΛΩΡΙΣ
(Ἔργον τοῦ L. Crosio)

φαινότανε και δὲ φαινότανε τὸ φανάρι τοῦ σκοπελίτικου, ποῦταν ἀραγμένο ἀρόδο.

Ὁ καφενὲς τοῦ Τριτσιμπίδα εἶχε κλείσει ἀπὸ νωρίς. Τὸ γεροντάκι ἦτανε μέσα· εἶχαν ἀποφάει και τὰ λέγανε. Ἡ ἐλευθερία ἐγινε πιά και σιγά-σιγά θὰ μποῦνε τὰ πράγματα στὸν τορὸ κι' ὁ Κυβερνήτης θὰ ξαφρίσῃ τὴ θάλασσα ἀπ' τοὺς μπαντίδους, ἔλεγε ὁ καπτὰν Λεφτέρης κ' ἔδωκε τὸν Τριτσιμπίδα νὰ τοῦ διαβάσῃ τὴν «Γενικὴν Ἐφημερίδα» νὰ ἰδοῦν τί λέει γιὰ τὴν ἐκστρατεία τῆς Ρούμελης. Στὸ τέλος ἀποκοιμηθῆκανε ὁ ἓνας στὴν μιὰν ἄκρῃ τοῦ τραπεζιοῦ κι' ὁ ἄλλος στὴν ἄλλῃ. Εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα· ἄξαφνα ὁ γέρος ξεπετάχτηκε. Ἐνας δυνατὸς ἀέρας χτύπησε τὸ παντζουρί, ἄνοιξε τὸ τζαμλίκι και τοὺς ἔσθυσε τὸ φῶς.

— Μωρέ, τί καιρὸς εἶναι τοῦτος; εἶπε ὁ καπτὰν Λεφτέρης.

Ὁ Τριτσιμπίδας σηκώθηκε νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρο.

— Μωρὲ Τριτσιμπίδα, λέει ὁ καπτὰν Λεφτέρης, δὲν κυττᾷς, στὸ θεό σου, εἶναι ἡ σκοῦνα στὸ λιμάνι!

— Εἶναι. Βλέπω τὸ φανάρι της.

— Ἡ βάρδια εἶναι στὴ ντάπια;

— Εἶναι. Ἡ κούλια εἶναι ἀνοιχτὴ κ' ἔχουν φῶς μέσα. Ἐχουν και μιὰ βάρδια στὸ μῶλο, τὴν καταλαβαίνω ἀπ' τὸ κλεφτοφάναρο ποῦ φέγγει ἀπὸ δῶ. Νά, τώρα τῶκλεισε!

— Καλά, καλά. Ἐρῶ πῶς ὁ Ἀριστείδης δὲ χωρατεύει, εἶπε τὸ γεροντάκι και ἠσύχασε, μὰ σὲ λίγο πάλι ἀνασηκώθηκε.

— Βρὲ Τριτσιμπίδα, ποῦ κοιμάται ἡ τσούρμα τοῦ Μπαρρούς;

— Ἀπάνω στὴ Σπηλιά, ὅλοι μαζί.

— Κακό!

*Ἐπειτα πάλι σὲ λίγο.

— Βρὲ Τριτσιμπίδα, ἀπάνω εἶναι ὁ Σταμάτης;

— Ὅχι! Τὸν πήρανε στοῦ Μίτιζα ἀπὸ νωρίς. Εἶχανε τραπέξι.

— Τῶπες κανενοῦ;

— Ὅχι, ποιανοῦ θέλεις νὰν τὸ πῶ.

— Τοῦ Ἀριστείδη ἔπρεπε νὰν τὸ πῇ! Δὲν ξέρω τί μοῦ λέει πῶς κἄτι μαγερεύουνε.

— Σῶπα, καπτὰν Λεφτέρη, μὴ μοῦ κόβῃς τὸ αἷμα! Ἡ σκοῦνα εἶναι δῶ, τί μποροῦνε νὰ κάνουνε.

Πήγαινε νὰ μιλήσῃ ὁ καπτὰν Λεφτέρης, ὅταν δλάκαιρο τὸ σπίτι τραντάχτηκε. Μπράμμ!!

— Μωρ' αὐτὸ ἔτανε τρομπόνι ἀπὸ χρόνια γεμᾶτο, λέει ὁ καπτὰν Λεφτέρης. Λὲς και νάτανε τὸ τρομπόνι τοῦ Νταλαμάγκα.

Κατόπιν ἀκουστήκανε κι' ἄλλαις τουφεκιαῖς, μπαταρίαις δλόκληραις, στὸν ἀπάνω μαχαλᾶ. Ἐπειτα φωναῖς και τρεχάματα, και σὲ λίγο καμπάναις, ὅλαις ἢ ἐκκλησίαις μαζί κ' ἡ μεγάλῃ καμπάνα τῆς Καντσελλαρίας, κι' ἔρριξε κ' ἡ μεγάλῃ ντάπια, ποῦ σείστη ὅλο τὸ νησί. Ὁ Τριτσιμπίδας πετάχτηκε ὀξω. Τὸ μουράγιο εἶχε γιομίσει κόσμο.

— Τί τρέχει, ἀδέρφια!

— Οἱ μπαντίδοι πατῆσαν τὸ νησί καὶ πῆραν τὸ κορίτσι τοῦ Νταλαμάγκα!

— Μωρέ, γιὰ μιᾶτε καλὰ! Ποιοὶ μπαντίδοι!

— Νά, οἱ μπαντίδοι! Ξέρομε καὶ 'μεῖς! Ἔτσι λένε. Βγῆκαν τὴν πίσω μεριά, στὸν Τάρτανο, καὶ πατῆσαν τὸ νησί.

Ὁ καπτάν Λεφτέρης ἀκουγε ἀπ' τὴν πόρτα. Πῆρε τὸ ραβδί του καὶ βγήκε ὁξω. Τώρα εἶχαν ἀρχίσει νὰ τουφεκοῦν κι' ἀπ' τὰ μουράγια.

— Ἐλα δῶ, Τριτσιμπίδα, λέει. Βγάλε ρετσίνια ὁξω. Ἀνάφτε φωτιάς. Παντοῦ φωτιάς! Νὰ ἰδοῦμε τί γίνεται, νὰ μὴ σκοτωθοῦμε κι' ἀναμεταξύ μας.

Ἀντικρὺ κάναν σὲ λίγο τὸ ἴδιο κι' ὅλο τὸ λιμάνι φωτίστηκε.

— Πάρε τὸ τουφέκι σου, κλείσε τὸ μαγαζί κ' ἔλα κοντά!

Στὸ δρόμο τὰ μάθανε. Οἱ κλέφταις εἶχαν μπῆ στοῦ Νταλαμάγκα. Τοῦ βουλώσανε τὸ στόμα καὶ τὸν δέσανε ἀπάνω στοῦ κρεββάτι. Μὰ τέτοιο θερίο ἦταν ὁ καπτάν Γιάννης, ποῦ σιγά, - σιγά τᾶσπασε τὰ σχοινιά, πέταξε τὴν τάπα ἀπ' τὸ στόμα κ' ἔμπηξε τῆς φωναῖς. Μὰ κανεῖς δὲ τοῦ μίλαγε. Ψάχνοντας ἤυρε τὴ τσακμακόπετρα καὶ τὴν ἴσκα, ἀναψε τὸ φῶς κ' εἶδε τὴ γυναῖκα του δεμένη. Ἔκοψε τὰ σχοινιά καὶ τρέξανε κ' οἱ δυὸ στὰ κορίτσια. Ψυχὴ! Ἡ Μαντίνα ἔδालε μιὰ φωνή:

— Γιάννη μου, μᾶς κλέψαν τὴ Χρυσῶ, καὶ λιγοθύμησε. Ὁ Νταλαμάγκα χύμηξε, σθαρνῶντας τὸ πόδι του στὴ παρακάμαρη ποῦχε τ' ἄρματα κι' ἄρπαξε τὸ τρομπόνι. Στὸν κρότο οἱ γειτόνοι ἀνοῖξαν τὰ παράθυρα, ἀκουσαν τῆς φωναῖς του κι' ἄρχισαν τὸ τουφέκι.

Ὁ καπτάν Λεφτέρης κι' ὁ Τριτσιμπίδας τρέξαν στοῦ Μίτιζα.

— Μίτιζα, Σταμάτη, κυρὰ Μιτιζίχη, φωνάζει ὁ Τριτσιμπίδας.

Ναί, οὔτε φωνή, οὔτε ἀκρόασι. Γυρίζει τῆς τὸ κοντάκι καὶ χτυπάει τὴν πόρτα. Ἔρχονται κι' ἄλλοι κι' ὅλοι μαζί μὲ τῆς πλάταις τῆς δίνουν καὶ πάει μέσα. Βρίσκουν τὴ γρηῃ καὶ κανε τὴν κουφή.

— Ἐλα δῶ, γρηῃ πομπή, ἀρχικλεφτρίνα, ποῦ εἶναι ὁ Μπαρρούς!

— Πάρτε τὴν στὴν Καντσελλαρία!

Τὴν ἴδια ὥρα φέρανε στὰ χέρια καὶ τὸ γέρο Νταλαμάγκα κι' ἡ Μαντίνα ἀπὸ κοντὰ ξέμαλλη, κ' ἔτρεμε σὰν τὸ ψάρι.

Ὁ Ἄριστείδης, ἄσπρος σὰν τὸ σάβανο, ῥωτάει τὴ γρηῃ Μίτιζα:

— Γρηῃ στρίγγλα, οἱ δικοί σου μᾶς τὴν φιάξαν; Μίλα, γιατί θὰ φέρω τὸ τσουράπι μὲ τὸν ἄμμο!

— Μωρέ, κάψτε αὐγὰ νὰ τῆς βάλωμε στῆς μασχάλαις καὶ καπνὸ στὰ ρουθούνια, λέει ὁ Τριτσιμπίδας ποῦχε κάνει ζαπίτης¹ στοῦ χωριό του. Ὁ γλωσσοδέτης τῆς Μιτιζίνας λύθηκε.

— Παιδιά μου, φάγανε ἀπὸ νωρὶς στοῦ σπίτι καὶ λογαριάζανε νὰ πᾶν στοῦ καρενάγιο, μοῦ φάνηκε. Μοῦ λέν ἐμένα τίποτα;

— Φτάνει, δὲ θέλωμ' ἄλλο, πετάχτηκε ὁ καπτάν Λεφτέρης. Εἶναι καράδι: στὴν καρεντίνα;

¹ Ἀστυνόμος.

— Εἰν' ἓνα σκοπελίτικο, εἶπαν οἱ καλαφάταις ποῦ δούλευαν τὴν ἡμέρα στοῦ καρενάγιο.

— Αἱ, τελείωσε. Περάσαν ἀντίκρυ, πῆραν τὸ σκοπελίτικο καὶ φύγαν μὲ τὰ κορίτσια. Δὲν εἶναι γιὰ νὰ χάνωμε καιρό. Ἀραδιάστε τὴν τσοῦρμα. Ποιοί θὰ μπαρκάρουν στὴ σκοῦνα; ἄλλο καράδι δὲν ἔχομε.

Διαλεχτήκαν σαράντα νὰ ξεκινήσουν μὲ τὸν κύρ Ἀριστείδη. Ὁ Νταλαμάγκας τὸν τράδηξε κοντὰ του νὰ τοῦ πῇ, μὰ δὲν μπορούσε. Τὸ μούτρο του ἦταν ἄλικο κ' ἡ γλῶσσα του μπερδεβότανε. Ἡρθ' ὁ γιατρός κι' ὁ μπαρμπέρης καὶ τοῦ πῆραν ἓνα αἷμα¹ γύρισε στοῦ καλλίτερο καὶ τὸν πῆραν πάλι στοῦ σπίτι. Ἡ Μαντίνα ἐκλαιγε καὶ τὴν παρηγοροῦσαν. «Μὴ φοβώσατε καὶ τὴ Χρυσὴ θὰ τὴν φέρουν πίσω. Οὔτε τρίχα τῆς κεφαλῆς τῆς δὲν ἀγγίζουν. Γιὰ τὸν παρὰ τὸ κάνανε μονάχα!»

— Νὰ τὰ δώσωμε ὅλα, ἔλεγε ἡ Μαντίνα, νὰ τὰ δώσωμε, ὅ,τι ἔχομε καὶ δὲν ἔχομε.

Κ' ἤθελε νὰ κρατηθῇ γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ καπτὰν Γιάννη, μὰ καὶ πάλι ὅλο τὴν ἐπαιρνε τὸ παράπονο. Καὶ ποῦ νὰ κρατηθῇ, ὅταν ἦρθαν κ' ἡ ἀξαδέρφαις τῆς Χρυσῆς!

Ὁ Ἀριστείδης μὲ τὰ παλληκάρια μπαρκάραν στὴ σκοῦνα καὶ σαλπάρησαν. Ἡ Καντσελλαρία ἔβγαλε κ' ἓνα τρεχαντήρι νὰ δώσῃ ἀδίξο στὴν ἀρμάτα καὶ σ' ὅλα τὰ πόρτα, νὰ βάλῃ ντελάληδες νὰ φωνάξουν: «Ὁ Γιωργίτσης Μπαρρὺς εἶναι μπαντίδος ἀποδειγμένος καὶ εἶναι ὅξω ἀπ' τὸ Νόμο, αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ τσοῦρμα του. Ὅποιος τοὺς εὔρῃ νὰ τοὺς βουλιάξῃ. Ἄν τοὺς πάρῃ μὲ τράκο, νὰ τοὺς πάῃ στ' Ἀνάπλι καὶ τὸ καράδι εἶναι δικό του. Ὅποιος πάλι φέρει τὸ κεφάλι τοῦ Μπαρρὺς, ἔχει δέκα χιλιάδες γρόσια, κι' ἂν εἶναι συμμορίτης τοῦ χαρίζεται ἡ ζωὴ κι' ὅ,τι ἔκανε, ξεχασμένα. Ὅποιος πάρῃ ἀπ' τὰ χέρια τῶν μπαντίδων τὴν ἀρχοντοπούλα Χρυσὴ Ἰωάννου Νταλαμάγκα, ἔχει δέκα χιλιάδες γρόσια ἀπ' τὸν πατέρα τῆς κι' ἂν εἶναι συμμορίτης, γλυτώνει τὸ κεφάλι του!»

* * *

Γλυκοχάραζε πιά, ὅταν ἡ σκοῦνα βγῆκε ἀπ' τὸ λιμάνι. Ἀνάμεσα στοὺς ὀχτῶ καιροὺς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἤξερε ποιὸν νὰ διαλέξῃ. Ἡξερε πὼς ἡ Γραμβοῦσα ἦτανε τὸ μετερίζι¹ τῶν κλεφτῶν, μὰ ὁ καπτὰν Λεφτέρης τοῦ εἶχε πῇ: «ὁ Γιωργίτσης δὲν μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος νὰ πάῃ νὰ κλειστῇ στὴ Γραμβοῦσα²· γιατί ξέρει πὼς αὐτὴ ἀργὰ ἢ γλήγορα θὰ πέσῃ στὰ χέρια τῆς ἐξουσίας. Θὰ πάῃ στὴν Ἀνατολή, γιὰ νὰ κρυφθῇ καὶ γιὰ νὰ κάνη καὶ πρέζαις». Ἦτανε κι' ἄλλαις δυσκολίαις. Ἄν τοῦ πέφτανε κοντὰ μὲ τὰ κανόνια, θὰ χάνοντο καὶ τὰ κορίτσια. Νὰ τοὺς ξεγελοῦσαν καὶ νὰ τοὺς πέρναν μὲ τράκο, καὶ πάλι. Δὲν ἔμενε πραγματικῶς παρὰ νὰ τοὺς βροῦν καὶ νὰ τοὺς βάλουν σινιάλο μπέσα γιὰ μπέσα νὰ μιλήσουν γιὰ τὰ

1 Ὁ προμαχὼν.

λύτρα. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τοὺς βροῦν; αὐτὸς θάχε κόψη σαράντα μίλια τώρα. Τέλος πάντων ὁ καντζιλγιέρης, ἀφοῦ κύταξε πολλαῖς φοραῖς τὸ χαρτί τοῦ μπούσουλα, ἔβαλε πλώρη αἰρόκο - λεβάντε νὰ πέσῃ στὰ νησιά τῆς Ἀνατολῆς. Στὸ δρόμο ἔπιανε τὰ καϊκια καὶ τὰ ρωτοῦσε, ἂν εἶδανε ἓνα καράβι ἔτσι κ' ἔτσι μὰ ἀνώφελα.

Τί ἔκανε σ' αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ὁ Μπαρρούς; Αὐτὸς τράβηξε ὅλο καὶ γραιγοτραμουντάνα, ἀπὸ κεῖ ποῦ δὲ θὰ πήγαινε ὁ νοῦς τους καὶ λίγο ἀπ' τὸ ξημέρωμα ἔπιανε σ' ἓνα ῥημόνησο καὶ κρυμμένος ἀνάμεσα σὲ δυὸ κάδους ἄλλαξε τὴ βαφή τοῦ περγαντίνου, κόντεψε τὸ τσιμποῦκι του κ' ἔβγαλε δυὸ φανάρια τοῦ λούσου, ποῦχε στὴ πρύμῃ ὅλα ὅπως τὰ εἶχε σχεδιάσει. Ὁ ἴδιος ὁ караβοκύρης ὁ σκοπελίτης νὰ τῷ δλεπε, δὲν θὰ τὸ γνώριζε. Σηκώθηκε πάλι νύχτα στὰ πανιά καὶ μὲ μέραις ἔπιανε στὴ Ῥόδο γιὰ κουμπάνια. Ὁ Ἀριστείδης εἶχε περάσει μιὰ μέρα μπροστά. Ἀπὸ κεῖ ὁ Μπαρρούς τοῦδωκε γιὰ τὴ Γιάφα.

Τὰ κορίτσια τάχανε στὴ πρύμῃ, στὴ καλὴ τὴ κάμαρῃ. Δὲν ἀγγίζανε τὸ φαῖ κι' ὅλο κλαίγανε. Ἡ Χρυσὴ ὅλο «μαννοῦλα μου καὶ μαννοῦλα μου!» τὸ πήγαινε. Οἱ μπαντιδοὶ τῆς ἀκούγανε καὶ γελοῦσανε καὶ τὸ χωρατὸ τους στὴν πλώρῃ ἦτανε «μαννοῦλα μου, μαννοῦλα μου!!» Ὁ Ἀράπης ἔκανε πῶς μιζόκλαιγε καὶ τοὺς ἔλεγε γιὰ μιὰ βετσέτα ποῦξερε αὐτὸς, νὰ μὴν κλαῖν ἢ γυναῖκες, κι' οἱ ἄλλοι τοῦ δίνανε καρπαζιαῖς κ' εἶχανε γλέντι.

Ὁ Σταμάτης εἶχε τὸ γιατάκι του στὴ πρύμῃ κι' ὅταν ἀκούγε τὴ Χρυσὴ νὰ κλαίῃ καὶ νὰ λέῃ «μαννοῦλα μου», βράιζε ἡ καρδιά του καὶ θυμώτανε καὶ τὴ δική του τὴ μάννα τὴν ἀδικοσκοτωμένη. Ἐνας ἄλλος λόγος τὸν σεκλέτιζε πολὺ. Ὅ,τι κάνανε ὡς τώρα, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, ἦταν κούρσεμα! ἔτσι τοῦλεγε δηλαδὴ ὁ ψυχοπατέρας του. Μὰ ἀπ' τὴν ὥρα ποῦ εἶδε νὰ φέρνουνε τραβοκοπάντας αὐτὰ τὰ δυστυχισμένα τὰ κορίτσια καὶ νὰ τὰ κρατοῦν σκλάβαις, ἄρχισε νὰ τὰ ἐξετάζῃ τὰ πράγματα κᾶπως ἀλλοιωτικά. Αὐτὴ φαινότανε καθαρὰ μπαντιδικὴ δουλειά. Μὰ γι' αὐτὸ λοιπὸν μὲ στείλανε νὰ πάρω τὸ σκοπελίτικο καράβι; Δὲν τὸ θέλανε λοιπὸν γιὰ νὰ λευθερωθοῦν, ἀλλὰ γιὰ ν' ἀρπάξουν τὴν κόρη τοῦ Νταλαμάγκα, νὰ πάρουν σκλάβα τὴν πρώτην ἀρχοντοπούλα τοῦ νησιοῦ, γιὰ γρόσια! Κι' ὁ νοῦς του σταματοῦσε ὥραις ὁλόκληραις ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴν ὥραία κοπέλλα, τὴν πιὸ ὡμορφῇ, ποῦ εἶχε ὀδὴ ποτὲ στὴ ζωὴ του. Ἀπὸ σκέψι σὲ σκέψι ἀποφάσισε μιὰ μέρα νὰ μιλήσῃ τοῦ ψυχοπατέρα του. Μπορεῖ κι' αὐτὸς νὰ μετάνοιωσε τώρα. Μπορεῖ νὰν τῷκανε ἀπάνω σ' ἓνα θυμὸ καὶ τώρα νὰ τῆς στείλῃ πίσω. Ἐτσι λοιπὸν ἓνα βράδυ, ποῦ ἀλλάζανε βάρδια, γιατί ὅταν δὲν ἦταν ἀπάνω ὁ Γιωργίτης ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ ἀδερφός του ἢ ὁ Σταμάτης, — τοῦ ἀνοιξε κουδέντα. «Γιατί τὸ κάνανε, πατέρα, αὐτὸ τὸ κακό!» Ὁ Μπαρρούς δὲν τὸ περίμενε, δὲν τοῦ ἄρесе αὐτὸς ὁ λόγος. Ταράχτηκε καὶ τοῦ εἶπε: «Τί λὲς τώρα, παιδί μου: Ἦθελες νὰ ὀδῇς τὸν ψυχοπατέρα σου κρεμασμένο; Στὸ νησί δὲν μποροῦσαμε νὰ σταθεῖμε πιά μὲ τὸν Ἀριστείδη καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐχθροὺς μας. Στὸ πέλαγος

πάλι δὲν θῆμαστε σίγουροι, ἂν δὲν πέρναμε τὸ κορίτσι τοῦ Νταλαμάγκα. Ἄς μᾶς δώσουν ῥαῖ μπουγιουρντί¹, νὰ πάρουν τὸ κορίτσι πίσω!» Ὁ Σταμάτης ἔσκυψε τὸ κεφάλι του καὶ κατέβη. Ἔπεσε στὰ ροῦχα, ἔπειτα ἀπὸ ἑξή ὥραις βάρδια· μὰ ποῦ νὰ κλείσῃ μάτι. Πολλὰ πράγματα γυρίζανε στὸ κεφάλι του, ἢ κουδέντα μὲ τὸν καπτάν Αεφτέρη στοῦ Τριτσιμπίδα καὶ γιατί τὸ κρύβανε γιὰ τὸ Ὀλλαντέζικο. Λοιπόν, δὲν εἶχαμε δικαίωμα νὰ τὸ κουρσέψουμε καὶ νὰ σκοτώσουμε καὶ τοὺς ἀνθρώπους, εἵμαστε μπαντίδοι! Θὰ πάω νὰ φύγω! Μὰ θὰ μοῦ λένε πῶς φοβήθηκα, καὶ πῶς ν' ἀφήσω τὸν ψυχοπατέρα καὶ τοὺς ἀδερφοποιτούς, ποῦ θὰ μὲ λένε ἄτιμο καὶ θὰ μὲ σκοτώσουν σὰν τὸ σκυλί ὅπου μὲ βροῦν!

Γλυκοχαράζοντας ἄκουσε ποῦ πλένανε ἀπάνω τὴν κουδέρτα κ' ἔπειτα τῆς κουδένταις τοῦ κουλοχέρη καὶ τοῦ Ἀράπη ποῦ κατεδῆκνε νὰ συγυρίσουν. Μπράφ! ἔδωκε μιὰ κλωτσιὰ ὁ κουλός, — ποῦταν ὁ πιὸ κακορροῦζικος ἀπ' ὅλη τὴν τσούρμα, — στὴ πόρτα τῶν κοριτσιῶν καὶ τὴν ἄνοιξε: «Σηκώτε, μωρὲ θηλυκά, νᾶμπη ὁ Ἀράπης νὰ σκουπίσῃ!» Ἐλα, ἔλα γλήγορα καὶ πᾶψτε καὶ τὰ κλάμματα! Μίρι καὶ μίρι ὅλο ἓνα θὰ τὸ πηγαίνετε, κλαψοπαναγιάδαις!» Ἡ κοπέλλαις πᾶψανε τὸ κλάμμα, μὰ δὲν κουνηθήκανε. Ὁ Σταμάτης ἄκουγε· ἀνασηκώθηκε στὸ γιατίκι καὶ πέρασε τὸ γελέκο του. Ὁ κουλός ξανάρχισε: «Θὰ σηκωθῆτε νὰ βγῆτε ὅξω ἢ θὰ σᾶς στείλω τὸν Ἀράπη νὰ σᾶς χαϊδέψῃ!» Ὁ Σταμάτης ἀνατρίχιασε. Ἢ Βασίλω σηκώθηκε κ' ἔκλεισε μὲ ὀρμὴ τὴν πόρτα. Τότε ὁ κουλός ἔφρένιασε: «Ἐμένα θὰ μοῦ κλείστε, παληοφακλάναις, τὴ πόρτα στὰ μοῦτρα!» Ἐδῶσε μιὰ καὶ ἔμπασε μέσα τὴν πόρτα. Ἡ Βασίλω στάθηκε μπροστὰ στὴ κυρά της· μὰ κουλός καὶ Ἀράπης σηκώσανε τῆς βρεμέναις σκούπαις κ' ἀρχίζανε τὰ κορίτσια στὸ κεφάλι. Τὰ κακόμοιρα τρέμανε σὰν τὰ ψάρια.

Τότε ὁ Σταμάτης δὲ βεστιάχτηκε πιὰ καὶ πετάχτηκε ὅξω. Ὁ Ἀράπης κατάλαβε καὶ τῶδαλε στὰ πόδια. Ὁ κουλός ὁμως δὲν κατάλαβε καὶ τοῦ λέει: «Δὲ βλέπεις, καπτάν Σταμάτη, αὐταῖς τῆς καραντόσαις, ποῦ θέλουν νὰ μᾶς κάνουν ρέμπελλο!»

Ὁ Σταμάτης τὸν ἄρπαξε ἀπ' τὸ λαιμό. Τότε κατάλαβε, τραβήχτηκε πίσω καὶ φώναξε κατακόκκινος ἀπ' τὸ θυμό. «Γιατί, καπτάν Σταμάτη; Δὲν ἔχομε δικαίωμα νὰ μιλήσωμε στῆς σκλάδαις!» Ὁ κουλός ὁ Φουντανέλλας ἦταν δυνατός, μὰ τὰ χέρια τοῦ Σταμάτη ἦταν ἀτσαλένια. Τὸν ἔφερε δυὸ βόλταις, τὸν ἔρριξε κάτω καὶ τὸν ἄρχισε στῆς κλωτσιαῖς. Ὁ κουλός πεσμένος ἀνάσκελα τράβηξε τὴ κάμα του ἀπ' τὸ ζουνάρι κ' ἔδωσε μιὰ μπηχτὴ γιὰ νὰ βρῇ τὸν Σταμάτη στὴν κοιλιά, μὰ δὲν τὸν ἤρθε καὶ μόλις ποῦ τὸν ἄγγιξε καὶ τοῦ ξέσχισε τὸ ροῦχο. «Μπινέ, τοῦ εἶπε, δάσκαλο σὲ βάλκαμε στὸ κεφάλι· μὰς· γὼ δὲ λογαριάζω τὸν ἴδιο τὸ Μπαρρούς», κ' ἔκανε ν' ἀνασηκωθῇ νὰ τοῦ χτυπήσῃ δεύτερη μὲ τὴν κάμα. Τότε ἔγινε θηρίο ὁ Σταμάτης, τ' ἄρπαξε τὸ χέρι, τοῦ τὸ ἄσπρηψε, τοῦ πάτησε

1 Τὸ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἀμνηστίας ἐγγραφον ὑποταγῆς.

μέ τὸ γόνα τὸ στῆθος, τοῦ ξεκόλλησε τὸ μαχαίρι ἀπ' τὰ δάχτυλα καὶ τὸν χτύπησε... τὸν χτύπησε γιὰ καλὰ.

— Μ' ἔφαγε... μούγγρις ὁ κουλός. "Εμειν' ἀκίνητος κ' ἔκλεισε τὰ μάτια.

Ὁ Σταμάτης ἀνασηκώθηκε, τοῦπесе ἡ κάμα ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸν ἔκοψε κρύος ἰδρώς. Ἔσκυψε, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν τράδηξε στὸ γιτάκι του, τοῦσχισε τὸ πουκάμισο κ' ἔφαχνε νὰ τοῦδῳρῃ τὴν πληγὴ. Ὁ Φουντανέλλας ἀνοίξε τὰ μάτια του, κύτταξε καλὰ τὸν Σταμάτη καὶ τοῦεῖπε μὲ σδυσμένη φωνή:

— Ἀνώφελα, καπτάν Σταμάτη, εἶμαι τελειωτικός.

Τὸν Σταμάτη τὸν πῆραν τὰ κλάμματα ἀνασήκωνε τὸ κεφάλι τοῦ βαρεμένου καὶ τοῦλεγε νὰ τὸν συχωρέσῃ.

— Τί νὰ σέ συχωρέσω, εἶπε μὲ δυνατότερη φωνή. Μοῦπρεπε, παιδί μου, νὰ πάω ἀπ' τὸ χέρι σου. Ὅλα πλερώνονται! Παίρνεις πίσω τὸ αἷμα τῶν γονέων σου. Ἐγὼ κ' ὁ Γιωργίτης εἶμαστε οἱ φονιάδες τους!.. Ἦμουνα δοῦλος τοῦ πατέρα σου. Ἐκρυφα τὸν Μπαρρούς στὸ σπίτι, πήραμε τὰ χρήματα καὶ βάλαμε φωτιά κ' ὁ Γιωργίτης σ' ἐπῆρε γιὰ νὰ σκεπάζῃ τὸ κρῖμα. Σὲ κρατούσαμε στὰ χέρια καὶ τρέξαμε στὸν Καϊμακάμη φωνάζοντας «βγῆκαν οἱ μπαντίδοι καὶ σκότωσαν τ' ἀφεντικά!»... Ἀνάθεμά σε, Μπαρρούς, μὲ πῆρες στὸ λαιμό σου!..

Δὲν μπόρεσε νὰ πῇ ἄλλο· τὸ αἷμα τὸν πῆρε ἀπ' τὸ στόμα, τὸ κεφάλι του ξέφυγε ἀπ' τὰ χέρια τοῦ Σταμάτη κ' ἔπεσε γιὰ νὰ μὴ σηκωθῇ πιὰ.

Ὁ Σταμάτης εἶχε πετρώσει. Σὲ μιὰ στιγμή ὁ κόσμος εἶχε ἀλλάξει ὅψι γι' αὐτόν. Ὁ Μπαρρούς, ποῦ τὸν θεωροῦσε πατέρα του, ὁ ἀρχηγός του, ἦταν ὁ φονιάς τῶν γονέων του. Τὸ χέρι αὐτοῦ ποῦ δεκαπέντε τῶρα χρόνια φιλοῦσε κάθε πρωτὶ καὶ κάθε βράδυ, αὐτὸ τὸ χέρι τοῦς ἔσφαξε. Σαλτάρησε ἀπάνω· ἤπηρε τᾶρματά του νὰ πάῃ νὰ σκοτώσῃ τὸν Μπαρρούς καὶ νὰ πέσῃ στὴ θάλασσα νὰ τὸν φᾶν τὰ ψάρια. Περνῶντας ὁμως μπροστὰ στὴ κάμαρη τῶν κοριτσιῶν στάθηκε. Ἡ Χρυσὴ στὰ γόνατα ἔλεγε προσευχαίς· «Ἅγιος ὁ Θεός» καὶ «μέγας εἰ Κύριε!» μὲ μιὰ φωνὴ ποῦ σοῦ ἔσχιζε τὰ φυλλοκάρδια. Συλλογίστηκε τί θ' ἀπογίνῃ αὐτὴ ἡ ἀρχοντοπούλα στὰ χέρια τῶν κακούργων, κ' ἄλλαξε σχέδιο. Ἄφησε τ' ἄρματα. Ἐσφίξε τὸ κεφάλι του μ' ἓνα μαῦρο μαντήλι κ' ἀνέβηκε τὸ κάσσο.

Ὁ Γιωργίτης πήγαινε κ' ἔρχότανε στὸ κάσσο· δὲν εἶχε ἀκούσει τίποτ' ἀπ' τῆς φωναῖς καὶ τὸν καυγᾶ, γιὰ τὸ μελτέμι ἦταν δυναμωμένο καὶ τὰ σχοινιά σφυρίζαν σὰν τίς ὀχειαῖς. Ὅταν εἶδε τὸ Σταμάτη μὲ τὸ μαντήλι τοῦ εἶπε:

— Χήρεψες, Σταμάτη;

— Ὅχι! Σκότωσα.

— Καὶ ποιόν σκότωσες, τοῦπε γελῶντας.

— Τὸν Φουντανέλλα!

— Βρὲ μίλα καλὰ! Ἡ χωρατεύεις;

Ὁ Σταμάτης τοῦ εἶπε τότε τὴν ἱστορίαν κ' ὁ Μπαρρούς ἔμεινε.

— Δὲν ἤθελα νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ φονικὸ μέσ' ἔστὸ καράδι, εἶπε σὲ κάμποση ὥρα, καὶ μάλιστα ἀπ' τὸ χέρι σου.

— Θὰ ἰδῇς κι' ἄλλο ἀπ' τὸ χέρι μου, εἶπε μέσα του ὁ Σταμάτης. Ὁ Γιωργίτης πέρασε στὸ καμπουνὶ κ' ἔστειλε τὸ λοστρόμο καὶ μερικοὺς ἄλλους νὰ πάρουν στὴ πλώρη τὸν πεθαμμένο. «Ὁ Φουντανέλλας, εἶπε, θεὸς σχωρέσ' τον, ἔφταιγε. Αὐτὸς τράδηξε τὸ μαχαίρι». Κανένας δὲν εἶπε τίποτα. Ἡ τσοῦρμα ἦταν συνειθισμένη ἀπὸ τέτοια. «Τὸν ἔφαγε. Καλὰ φαγωμένος. Μποροῦσε νὰ τὸν φάῃ κι' ὁ ἄλλος». Τοῦ Γιωργίτη πάλι δὲν τοῦ ἄρεσε βέβαια τὸ μέρος ποὺ παίρνε γιὰ τὰ κορίτσια ὁ Σταμάτης, μὰ γιὰ τὸν κουλὸ δὲν ἦταν καὶ μέσα του πολὺ λυπημένος. «Μονάχα ὁ κουλὸς ἤξερε το μυστικὸ μου. Τώρα τὸ πῆρε μαζί του». Ποῦ νάξερε πῶς τὸ εἶχε ἀφήσει στὸ Σταμάτη!

**

Ὅταν πέρασε κάτω ἀπ' τὴ Γιάφα ὁ καπτάν Γιωργίτης, ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπ' τὴ χαρὰ του. Δὲν φοβώτανε πιά νὰ τὸν κυνηγήσουν οἱ δικοὶ μας μέσ' ἔστὰ νερὰ τοῦ Μεμέτ - Ἀλῆ. Ἐστρίψε λοιπὸν κατὰ τὴ Δαμιέτα κ' ἔκοβε βόλταις νὰ πέσῃ κοντὰ σὲ κανένα χαλντούπικο μὲ χατζήδες τῆς Μένκας νὰ τὸ πάρῃ. Μὰ δὲν φάνηκε τυχηρὸς κ' εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ζασρέ. Κλωθογύριζε λοιπὸν στὸ κεφάλι του τὸ σχέδιο τοῦ Μαλτέζου, νὰ πουλήσῃ τὰ κορίτσια. Ὁ Σταμάτης, ἔλεγε μέσα του ὁ Μπαρρὺς, θὰ μουγκαθῇ, τώρα ποῦναι φονιάς. Ἐπρεπε ὅμως νάβρῃ τὸν Τζοδαέρ - πασά, τὸ μεγάλο πραγματευτὴ τῶν σκιάδων, ποῦ πλερώνει. Ὁ Τζοδαέρ ὅμως θ' ἀργοῦσε κ' ἔπρεπε νὰ γυρίζουν τῆς θάλασσας σὰν τὴν ἄδικη κατάρρα. Οἱ συντρόφοι μουρμουρίζαν, καρδιοχτυποῦσαν μὴν τοὺς μπλέξουν ἢ ἀρμάταις κ' ἤθελαν νὰ γυρίσουν καὶ νὰ τρυπώσουν στὴ Γραμβοῦσα, ποῦχαν σὺναξι ὅλοι οἱ μπαντιδοὶ καταλαβαίνοντας κοντὰ τὸ τέλος τους. Μὰ ὁ Γιωργίτης ἔλεγε· «μέσ' τὴ φάκα δὲν πάω ἰγώ. Θὰ πουλήσω τὰ κορίτσια, θὰ πάρω τοὺς παράδες καὶ θὰ πάω στὸ Τούνεζι ν' ἀγοράσω γῆς ἀπὸ τοὺς Ἀραπάδες, νὰ κάνω ἓνα τοιφλίκι πρώτης μὲ τοὺς φελλάχους. Ὅποιος θέλει, ἄς μείνῃ· κι' ὅποιος θέλει, ἄς πάρῃ τὸ περγαντίνον νὰ πάῃ στὰ κομμάτια. Στὰ βρωμέικα τὰ νερὰ δὲ γυρίζω πιά, οὔτ' ἀνοίγω κουδέντα γιὰ λύτρα. Σήμερα θὰ μοῦ τὰ δώσουνε καὶ αὔριο θὰ μὲ σκοτώσουνε».

Ἀρμενίζοντας ὀξω ἀπ' τὸν Κάβο - Μπόνο σταυρώσανε μ' ἓνα ἄλλο καράδι τῆς τέχνης καὶ κουβεντιάσανε μὲ τὴν τρόμπα - μαρίνα «ὦρα καλὴ στὴ πρύμνη σας κι' ἄερα στὰ πανιά σας· γιὰ ποῦ τὸ βαρέσατε». «Γιὰ τὴ Γραμβοῦσα, στοὺς ἀδερφοποιτούς. Θὰ ζητήσωμε ὅλοι μαζί τὸ «ἀφείωνται αἱ ἁμαρτίαι»¹ καὶ νὰ μᾶς δώσουν βράϊ-μπουγιουντί». Ὁ καπτάν Γιωργίτης τοὺς φώναξε λίγο μὲ κοροῦ-δία «εἰσάσατε σίγουροι;» — «Σίγουροι, ξεσίγουροι, πᾶμε γιὰ τ' ἀδέρφια κι' ἄλλοίμονο σὲ κείνον ποῦ δὲν ἔρθῃ!» Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμὴ

¹ Ἡ ἀμνηστεία κατὰ τὴν φρασεολογίαν τοῦ μεγάλου διερμηνέως τοῦ ὀθωμ. στόλου. Εἶχαν μάθει νὰ τὴν καλοῦν οὕτω καὶ οἱ πειραταί.

ΞΕΙΝΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΧΩΡΙΣ ΑΣΥΛΟΝ

(Τοῦ ῥώσου ζωγράφου Χόμ)

μέσ' στο περγαντίνο ἀρχίσαν τὰ μαλλώματα κι' ὅλο πηγαίνουν στο Σταμάτη καὶ τοῦ λέγανε νὰ τοὺς πᾶη στὴ Γραμβούσα, γιατί ὁ Γιωργίτης τοὺς παίρνει στο λαιμό του. Ἀπάνω σ' αὐτὰ πιάσαν στὴ Τζουέρμα καὶ μάθαν πῶς ὁ Τζοθαέρ εἶναι κοντά. Τοὺς κατὰ-φερε λοιπὸν ὁ Γιωργίτης νὰ περιμένουν λιγάκι ἀκόμα.

Ὁ Τζοθαέρ-πασᾶς ἦρθε ὥς τὸ γιολὸ καθάλλα σ' ἓνα ἀράπικο μὲ χρυσαῖς σκάλαις καὶ γύρω στὴ ζαμπράκα ὅλο ζουμπρούτι καὶ διαμαντόπετραις. Κρατοῦσε περήφανα τὸ τζιρίτι κι' ἀπὸ κοντά του τ' ἀσκέρι ὅλο μὲ μακροτούφεκα ἀπάνω στὴ χιτζίνα. Ὁ Μπαρρὺς βγήκε μὲ τὴν πᾶσσα νὰ τὸν πάρη, μὰ ὁ Τζοθαέρ δὲν κατέδαινε ἀπ' τᾶλογο. Ἔβγαλε καὶ στῆσαν ἓνα τσαντήρι νὰ κατέδουν ἢ γυ-ναῖκες, νὰ γυμνώσουν, νὰ τῆς ὀθῇ καὶ νὰ μετρήσῃ τοὺς παράδες. Πῆρε λοιπὸν ὁ Γιωργίτης τοὺς χαντούμηδες καὶ μιὰ λάλα ἀρα-πίνα κ' ἦρθε στο καράδι. Βγάλαν ἀπάνω τῆς κοπέλλαις κι' ἡ Χρυσὴ τὸ κατὰλαβε κ' ἔπεσε κάτω κ' ἔκλαιγε. «Ἐμεῖς πᾶμε νὰ σὲ κάνωμε σουλτᾶνα καὶ σὺ κλαῖς;» εἶπε μὲ τὴν χοντροφωνάρα του ὁ Μανώλης τῆς Τρανῆς, σκασμένος ἀπ' τὰ γέλια. Μὰ ὁ Μπαρ-ρὺς ἔχασε τὴν ὑπομονή κι' ἔμπηξε μιὰν ἄγρια φωνή: «Ἐλα, πάρτε την, δὲν εἶναι νὰ χάνωμε καιρὸ» καὶ βούτηξε ὁ ἴδιος, τὴν ἄρπαξε ἀπ' τὰ μαλλιά καὶ τὴν ἔσερνε στὴ κουδέρτα, τὴ δυστυ-χισμένη τὴν ἀρχοντοπούλα.

Κεῖνη τὴ στιγμὴ ἔγινε σὰ μιὰ βοή μέσ' στο καράδι, ἡ τσούρμα ἀνοιξε, καὶ κατέβηκε ἀπ' τὸ κάσσαρο ὄχι ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἓνα θηρίο, ὁ Σταμάτης ἀρματωμένος!

— Στάσου, Μπαρρὺς! Ἄσ' τὸ κορίτσι!

Γυρίζει ὁ Μπαρρὺς καὶ τὸν κυττάει καλά. Ἦταν ἀγνώριστος!

— Βρέ, τρελάθηκες, Σταμάτη! Ἐλα στὰ συγκαλά σου!

— Μπαρρὺς, σοῦ λέω, ἄσ' τὸ κορίτσι! Μὴν τὸ κάνης αὐτὸ στὴν κόρη τοῦ Νταλαμάγκα!

— Τί λές, μωρέ; τοῦ λέει τότε μὲ θυμὸ ὁ Γιωργίτης· ἀπὸ πότε μᾶς ἔγινες καπετάνος; Ἦ νομίζεις πῶς ἔχεις νὰ κάνης μὲ τὸν Φουντανέλλα!

Τοῦ γύρισε τῆς πλάταις, ἔβγαλε τὸ γιαταγάνι, κέντησε στὸν ὦμο τῇ Χρυσῇ καὶ τῆς λέει:

«Σήκω, μωρὴ σκρόφα, καὶ περπάτα!»

Ὁ Σταμάτης τὸν τράβηξε τότε ἀπ' τὸ ζουνάρι καὶ τοῦ εἶπε σὰν τρελός.

— Ἀλλή μιὰ φορά, Μπαρρὺς! Μὴν τὸ κάνης αὐτὸ τὸ κακὸ σοῦ λέω!

Ὁ Γιωργίτης ἄφρισε τότε, γύρισε, σήκωσε τὸ γιαταγάνι καὶ τοῦ εἶπε:

— Εἶσαι βέμπελλος καὶ σοῦ παίρνω τὸ κεφάλι!

— Ὅχι! εἶπε τότε μὲ μιὰ φωνὴ σὰν βροντὴ ὁ Σταμάτης, δὲν θὰ σ' ἀφήσω νὰ μοῦ τὸ πάρης ὅπως τὸ πῆρες τοῦ πατέρα μου!

Κι' ἔλαμψε σὰν ἀστραπή τὸ δαμασκί σπαθί του καθὼς μὲ βία τὸ τράβηξε ἀπ' τὸ φηκάρι.

Κέρωσε γιὰ μιὰ στιγμή ὁ Γιωργίτης καὶ κατάλαβε πῶς ἐρχότανε τὸ τέλος του. Μὰ ἔκανε κουράγιο: τραβήχτηκε πίσω κι' ἄφησε τὸ χιαταγάνι γιὰ νὰ βγάλῃ τὴν πιστόλα. Μὰ δὲν πρόφθασε νὰ τοῦ ρίξῃ ὁ Σταμάτης χύμησε σὰν τὸ γεράκι, τὸν χτύπησε μὲ τὸ σπαθί κι' ὁ Γιωργίτης Μπαρρούς ἔπεσε τ' ἀνάσκελα νεκρὸς καὶ τράνταξε ἡ κουβέρτα. Ὁ Σταμάτης πήδησε τότε στὸ κανόνι τῆς πύλης, τὸ γύρισε, τὸ ζύγισε ἀπάνω στὴν τσοῦρμα.

— Σάλπα, τοὺς λέει· εἰ δὲ μὴ, βάλω φωτιά!

Ὅλοι πιάσαν στὸν ἀργάτη καὶ ἡ ἀγκυρα ἄρχισε νὰ σηκώνεται.

— Οἱ τιμονιέροι ἐδῶ! φώναξε. Κι' οἱ τιμονιέροι ἤρθαν πίσω.

Ἦτανε καπετάνιος!

* *

Στοῦ Νταλαμάγκα, στὸ νησί, ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς, τόσο καὶ χάναν τὸ κουράγιο τοὺς. Ὁ καντζελλιέρης ἔγραφε «θὰ σὰς τῇ φέρωμε, εἰ δὲ μὴ, δὲν γυρίζομε ζωντανοί!», φευτοπαρηγοριαὶς γιὰ νὰ κρατήσῃ τὸν καπτὰν Γιάννη καὶ τὴν Μαντίνα. Οἱ δύστυχοι εἶχαν σουρῶσει. «Πάει ἡ Χρυσὴ μας» λέγανε. Τὸ σπίτι τοῦ Νταλαμάγκα δὲν ἦταν πιά κεῖνο ποὺ ξέραμε. Κανεῖς δὲν τ' ἄσπριζε πιά κάθε Σαββάτο, τὰ παραθυροφύλλα ἀστήλωτα χτυποῦσαν στοὺς τοίχους, λές καὶ δὲν κάθονταν ἄνθρωποι μέσα. Ἀράχναις ὑφαίνανε σ' ἔλαις τῆς γωνιαῖς. Ἡ Βασίλω δὲν ἦτανε πιά νὰ κάνῃ νὰ λάμπῃ ἡ αὐλή. Ἡ ἄλτάναις μαραθῆκαν καὶ γιόμισαν τσουνιδαῖς. Ὁ Ἀράπης δὲν ἦτανε πιά νὰ γαυγίσῃ τῆς ξέναις κατοίκαις ποὺ μαζοῦσαν ἐλεύθερα τὸ περιβόλι. Τοῦ καπτὰν Γιάννη δὲν τοῦπαρνε πιά μιλιὰ· εἶχε πετάξῃ σὲ μιὰ ἄκρη καὶ σκαρπέλο καὶ τριβέλια καὶ μοντέλα καὶ καθότανε ὅλο σκυμμένο τὸ κεφάλι. Ἡ Μαντίνα μαζεμένη κοντά του δὲν τὸν ἄφινε παρὰ μιὰ στιγμή νὰ πάῃ ν' ἀνάψῃ ἓνα κερί στὴ Παναγία. Μὰ καὶ σ' ὅλο τὸ νησί εἶχε πέσει μιὰ ἔρημιὰ καὶ μιὰ μουγκάδα. Καὶ τὰ τελευταῖα παλληκάρια εἶχαν φύγει, παιδιὰ δεκοχτὼ καὶ δεκαφτὰ χρονῶν, γιὰ τὸν πόλεμο, τὸν μακρὸ καὶ τὸν σκληρὸ τὸν πόλεμο γιὰ τὴν ἐλευθερία. Τὸ πόρτο ἦταν ἀδειανό· στὸ καρενάγιο πέντ-ἕξ παλῆα μπρίκια, κόσκινα ἀπ' τῆς μπάλλαις, σαπίζανε δεμένα. Φτώχεια καὶ πείνα ἔδερνε τὸν κόσμο. Ὁ καφενὲς τοῦ Τραμουντάνα ἦτανε πάντ' ἀνοιχτός, μὰ, μὰ τὸ Θεό, γιὰ τὸ ὄνρε μονάχα. Ἄλλος ἀπ' τὸν καπτὰν Λεφτέρη δὲν ἦτανε μέσα.

— Βρὲ Τριτσιμπίδα, φέρανε τὴ «Γενικὴ Ἐφημερίδα»;

— Τὴ φέρανε, καπτὰν Λεφτεράκη μου, μὰ τὴν ἔχουνε στοῦ Νταλαμάγκα.

— Μπᾶ! τὴ ζητήσανε;

— Ὅχι! Μὰ ἔλεγε γιὰ τὴ Χρυσὴ καὶ τὴν ἔστειλα ἀπάνω. Ἐλεγε πῶς ἔγινε ἐνέργεια ἀπ' τοὺς φράγκους στὸ Μισίρι¹, ἂν εἶναι πουλη-

¹ Αἴγυπτον.

μένη, νά τή δώσῃ πίσω ὁ Μεμέτ Ἀλῆς. Ἄν εἶναι στή Μπαρμπαριά, στείλανε τὰ λύτρα στά ἐγγλέζικα, μέ τὸ πρῶτο μπαρμπαρέσικο ποῦ πιάσουν, νά φροντίσουν.

— Ὁ Θεὸς νά δώσῃ! Λέει τίποτ' ἄλλο ἢ ἐφημερίδα;

— Λέει πῶς ὁ Κυβερνήτης σύμφωνος μέ τὸ μιλιόρδο μπλοκάρησαν τὴ Γραμβοῦσα κι' ὅλους μαζί τοὺς μπαντιδους μέσα. Θά τοὺς περάσουν ὅλους ἀπὸ σπαθί κι' ἀπὸ κρεμάλα.

Πράγματι, τὰ δικὰ μας ἀπ' τ' Ἀνάπλι κι' ὁ κομποδόρος Χαμιλτών ἀπ' τοὺς Μύλους σηκωθῆκαν νά πᾶν νά χτυπήσουν τὴ Γραμβοῦσα. Στὰ Μονεβασία κόλλησε κοντὰ κι' ὁ καντζελλιέρης μέ τὴν ἰδέα, μήπως κι' ὁ Μπαρρὺς τρύπωσε στὴ Γραμβοῦσα, νά τοῦ μιλήσῃ γιὰ λύτρα καὶ ξεσκαδῶσῃ τὴ Χρυσὴ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ κανόνι.

Δεύτερη μέρα, Ρωμηοὶ καὶ ξένοι ἀρμένιζαν ὅλοι μαζί. Πέρα, μέσα στὴ καταχινιά, μαῦρο, θεόρατο, ἀρχίζε νά ξεχωρίζῃ, μέ τῆς μεγάλαις τάμπαις του καὶ τὰ ψηλά μπεντένια, τὸ κάστρο τῆς Γραμβοῦσας. Στ' ἀπάνω καστέλι δὲν ἀνέμιζε πιὰ ἢ μπαντιέρα τοῦ Καλλέργη· οἱ καλοὶ εἶχαν φύγει καὶ τὸ φοβερό καὶ περήφανο κάστρο εἶχε ἀπομείνῃ στὰ χέρια τῶν μπαντιδων ποῦ ξαφρίζανε τὴν Ἀσπρὴ θάλασσα. Τὰ τρομπόνια λάμπανε πίσω στῆς τουφεκίστραις καὶ τὰ κανόνια χόσκανε στὰ μασγάλια, γιομᾶτα ὡς τὸ λαιμὸ ἀπὸ πᾶν ἀπ' τῆς φόσσαις καὶ κόντρα φόσσαις. Ἡ δραγονέραις εἶχαν μπόλικο νερό. Ἡ στέρναις κρύδανε τῆς πρέζαις, καὶ τοὺς σκαλῶδους τὰ μπουντρούμια. Ἀπάνω ἀπ' τὰ σαράντα μίστικα, σκολέδαις καὶ περγαντίνα εἶχαν δέσει: στὰ μουράγια, ἔτοιμα νά σηκωθοῦν σὲ πρῶτο σινιάλο.

Ὁ καιρὸς ἦτανε στὸ μαῖστρο. Μπροστὰ οἱ δικοὶ μας, πίσω οἱ Ἑγγλέζοι, ὅλη ἡ λίνεα κρατοῦσε ἓνα μίλι. Κεσέμι πήγαινε μπρὸς ὁ καπτάν Ἀχιλλέας Νταλαμάγκας μ' ἓνα καινούργιο κορβετάκι, ποῦχανε φτειάξει στὸ Πόρο. Ὁ Χαμιλτώνας τοῦδαλε σινιάλο νά ξεκόψῃ ἀπ' τὴ λίνεα νά πάῃ νά μιλήσῃ μέ τὸ κάστρο. Πῆρε λοιπὸν κάμποσαις βόλταις, ἤρθε κοντὰ, στάθηκε ἀλὰ κάπα, ἔρριξε μιὰ κανονιὰ καὶ σήκωσε σινιάλο παρλάρε. Ἀμέσως βγήκε ὅξω μιὰ σκολέβα.

Ὁ Ἀχιλλέας ἔδωσε τὰ χαρτιά τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τοὺς εἶπε καὶ μέ τὸ στόμα:

— Νὰ κάνετε βράϊ!

— Κάνομε βράϊ μέ τὸ ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι!

— Νὰ κάνετε βράϊ παστρικό, τέϊ πέρ τέϊ, ἀλλοιώτικα θὰ σὰς κάψωμε.

— Δὲν κάνομε κι' ἐλάτε!

Τὸ κορβετάκι πήγαινε ὅλο ξεπέφτοντας καὶ ζύγωνε τὸ κάστρο. Ἐβλεπαν τῆς βάρδιας καὶ τῆς σιδερένιας πόρταις μέ τὰ μεγάλα τὰ καρφιά καὶ τὸ λεοντάρι τοῦ Ἀϊ-Μάρκου ἀπὸ πᾶνω. Ὁ Ἀχιλλέας συλλογιζότανε τὴν ἀδερφή του: νᾶτανε ἄρα γε κι' αὐτὴ σκαλωμένη κεῖ μέσα, καὶ τοὺς ῥώτησε: εἶναι μέσα ὁ Μπαρρὺς;

— «Ὁχι! Ὁ Μπαρρούς εἶναι ἄτιμος καὶ πάτησε τὸν ὄρκο του.

Ὁ Ἀχιλλέας ἀνάσανε.

Ἡ σακολέβα πόδισε καὶ μπήκε στὴ Γραμβοῦσα.

Τὸ πρῶτ' ὅλη ἡ ἀρμάτα μπήκε στὴ λίνεα κ' ἔφερνε γύρω τὸ κάστρο· ὅλα τότε τὰ μπαντιδίκια ἀρχίσαν νὰ λάμνουν νὰ βγοῦν ὀξω καὶ νὰ πολεμήσουν στὰ πανιά. Μὰ δὲν πηγαίνανε μ' ἓνα σινιάλο. Ἀνακατωθήκανε κι' ἀρχίσαν νὰ ποδίζουν. Τὸ κανόνι ὡς τόσο βρόνταγε. Οἱ Ἑγγλέζοι λεδάντε κι' οἱ Ῥωμηοὶ πονέντε βουλιάζανε πολλά. Ἀλλὰ τὰ βουλιάζανε οἱ ἴδιοι οἱ μπαντιδοὶ ἀφοῦ βγάλανε τὰ κανόνια στὴ στεριά. Μὲ τὸ βασιλεῖμμα τοῦ ἡλίου τὰ βατσέλα πάφανε τὴ φωτιά, τραδηχτήκανε κι' ἀφήσανε τὸν Ἀχιλλέα, ποῦμποροῦσε νὰ ζυγώση στὰ ῥηχὰ νὰ δῇ τὸ κάστρο κι' ἀπ' τὸ μέρος τῆς Κισσάμου, γιὰ νὰ δώσουν τὸ πρῶτ' τὸν τράκο ἀπ' ὅλαις τῆς μεριαῖς. Ὁ καντζελιέρης ἀπὸ κοντὰ ἐθελοντῆς ἔρριξε τὴν πάσσαρα καὶ πῆγε ἀπάνω στὸν Ἀχιλλέα. Ἐκεῖ ποῦ κυττάζανε μὲ τὸ κιάλι, ὁ Ἀριστείδης φωνάζει: «ἓνα περγαντῖνο πεσμένο στῆς ξέραῖς τῆς Γραμβοῦσας, κ' εἶναι ὁ Μπαρρούς, βάνω τὸ κεφάλι μου!» Κοντοζυγώνουν καὶ βλέπουν μιὰ φελοῦκα ποῦφευγε στὴ Κίσαμο. Τῆς ρίχνουν μιὰ κανονιά κ' ἔβαλε ἄσπρη παντιέρα κ' ἐρχότανε ἀπάνω. Ἡ βάρδια φωνάζει ἀπ' τὴν κόφα: «καπετάνιο, ἡ φελοῦκα ἔχει γυναῖκες μέσα». Ὅταν ἦρθε κοντὰ ὁ Ἀχιλλέας, ξαναπαίρνει τὸ κιάλι, τί νὰ δῇ! τὴ Χρυσὴ μέσα! «Ἐλα, Χριστέ μου, δοξασμένο τ' ὄνομά σου!» Ὅταν ζύγωσ' ἡ φελοῦκα, ὁ Ἀχιλλέας πήδησε μέσα κι' ἀρπαξε στὴν ἀγκαλιὰ τὴν ἀδερφή του. Στὸ τιμόνι στεκόταν ὁ ἴδιος ὁ Σταμάτης ὀρθός, χωρὶς ἀρματα, τὰ μάτια χαμηλωμένα. Τοὺς πήρανε ὅλους ἀπάνω κι' ὁ Ἀριστείδης λέει τοῦ Σταμάτη: «Ποῦ τὰ πηγαίνατε τὰ κορίτσια;»

— Στὴν Κίσαμο, στὸν πρωτόπαπα, νὰ τὰ στείλῃ στὸ νησί.

— Ὁ Μπαρρούς σὰς ἔστειλε;

— Ὁ Μπαρρούς δὲν εἶναι πιὰ σὲ τοῦτο τὸν κόσμο!

Ὁ Ἀριστείδης κύτταξε τὸ Σταμάτη κ' εἶπε πάλι πειραχτικά:

— Δὲ θὰ βρήκατε νὰ πουλῆστε τὰ κορίτσια, μὰ ἔχετε διάφορο τὰ λύτρα!

Ὁ Σταμάτης ἀποκρίθηκε ταπεινά:

— Βρῆκε ὁ Μπαρρούς κ' ἐγὼ δὲν τὸν ἄφησα...

Τότε μπαίνει στὴ μέση ἡ Βασίλω καὶ λέει ὅλη τὴν ἱστορίαν. Ὁ Ἀχιλλέας, ποῦ στὴν ἀρχὴ μόλις κρατιώτανε νὰ βγάλῃ τὸ σπαθὶ νὰ τρυπήσῃ τὸ Σταμάτη, τώρα τὸν κυττάζει ἀλλοιωτικά καὶ στὸ τέλος τοῦ πιάνει τὰ χέρια καὶ τοῦ λέει: «σοῦ χρωστάω τὴ ζωὴ τῆς ἀδερφῆς μου καὶ τὴν χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ μου! Κάτσε μαζί μας κ' ἐγὼ ἀποκρίνομαι γιὰ τὸ κεφάλι σου!»

— Κάτσε, τοῦ λέει καὶ ὁ Ἀριστείδης, δὲν ἔχεις φόβο. Νά, τί λέει τὸ χαρτί: «... Κι' ἂν εἶναι ἀπὸ τοὺς συμμορίταις, τοῦ χαρίζεται ἡ ζωὴ...»

— Ὁχι! λέει ὁ Σταμάτης, μὴν τὸ διαβάξης!... Μιὰ χάρι· σὰς ζητάω μονάχα· ἀφήστε με νὰ περάσω στὴ Γραμβοῦσα!

ἽΟ Ἀχιλλέας δὲ βαστάχτηκε.

— Θέλεις λοιπόν, Σταμάτη, νὰ πεθάνῃς μπαντίδος;

— Δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἀφήσω. Εἰμαι ἀδερφοποιτός. Κ' ἐπειτα τί μὲ θέλετε; Τὰ χέρια μου ἔχουν αἵματα ποὺ δὲν ξεπλένονται. Ἐγὼ εἰμαι σθυσμένος πιά...

ἽΟ Σταμάτης πήδησε στὴ φελοῦκα.

— Κρῖμα τὸ παλληκάρι, εἶπαν ὅλοι ἀπάνω στοῦ κορβέτο.

ἽΟ Ἀχιλλέας κατέβηκε στὴ σκάλα.

— Ἕνα λόγο, τοῦ λέει ἀκόμα, Σταμάτη, μιὰ χάρι! Μὴν πολεμῆσῃς ἀπ' τὸ μέρος τὸ δικό μας, μὴ σταθῇς ἀπ' τὸν πουνέντε, ἀπ' τὸ μέρος ποὺ θὰ χτυπήσουν τὰ καράβια τὰ ἑλληνικά!

ἽΟ Σταμάτης ἔγενψε «καλά!» κι' ἐπιασε τὸ τιμόνι. Ἡ φελοῦκα ἀβαράρισε κι' ἔφυγε σιγά-σιγά. Ἡ Χρυσὴ ἤρθε ἄκρη-ἄκρη στὴ πρύμη καὶ τὴν κύτταξε, ἴσα μὲ ποὺ χάθηκε στὸ σκοτάδι, τὴ φελοῦκα ποῦφευγε μ' ἐκεῖνον ποὺ τὴν γλύτωσε. Κ' ἐκεῖνος! κύτταξε κ' ἐκεῖνος! Τὴν ἔβλεπε καὶ κατάπινε τὰ δάκρυά του, ὅπως ἔκρυβε τὸ ντέρτι του ποὺ κανεῖς δὲν τὸ κατάλαβε ποτέ, οὔτε ἡ ἴδια!..

ἽΟ καντζελλιέρης πήρε τὰ κορίτσια κ' ἔβαλε πλώρη κατὰ τὸ νησί. Τὴν ἄλλη μέρα ἄρχισε τὸ ἀσάλτο ἀπ' ὅλαις τῆς μεριάς. Τὰ καράβια ἤρθαν κοντὰ κ' ἔδειξαν μὲ μιὰς ὅλα μαζί, βαστώντας τὰ ὄρτσα, τῆς ἀριστεραῖς μπαταρίαις κι' ἄρχισαν ἀμέσως τὴ φωτιά. Κάθε μπαταρία ἔρριχνε ὅλα τὰ κανόνια μαζί καὶ τὸ κάστρο σεινόταν ἀπ' τὰ θεμέλια, μ' ἀντιχτυποῦσε ἀνδρεία. Τοὺς ἔσχιζε τὰ πανιά, τοὺς ἔρριχνε τὰ κατάρτια, τοὺς ἔσπαζε τῆς βάρκαις ἀπάνω στὰ καπόνια καὶ τοὺς σκότωνε ἀνθρώπους. Στὸ κάστρο πάλι, ὅταν πέφταν ἡ μπάλλαις τῆς ἀρμάτας, σηκώνανε κολόναις τὸν κορνιαχτό, κι' ὅταν πῆγαιναν στῆς καμάραις ποῦταν ἡ ριζαίς τῶν κανονιῶν, νόμιζες πῶς ἔπεφτε ἀστροπελέκι. Ὁραιοὶ πολεμοῦσαν κι' ὁ «Κάμπριαν», ἡ φεργάδα τοῦ Χαμιλτώνα, σιγά-σιγά ἤρθε σὲ μιὰς τουφεκιᾶς τόπο ἀπ' τῆς ντάπιας καὶ γυρίζοντας γιὰ νὰ μὴ πέσῃ ἀπάνω σ' ἕνα σύντροφο κάθησε στὰ ριχά. Μὰ ὁ Χαμιλτώνας δὲν τὸ λογάρισε καὶ τραβοῦσε χαλάζι τὰ σμιδράλια. Δυὸ τοσπχανέδες τινάχτηκαν στὸν ἀέρα. Ὁλος ὁ τόπος ἦταν γεμάτος καπνὸ καὶ δὲν ἔβλεπες τὸ δαχτυλό σου· ποὺ καὶ ποὺ ξεχώριζαν τὰ πίπολα τῶν καταρτιῶν καὶ τὰ καστελλία τοῦ κάστρου. Σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ ξέσκεπος, δόλφινος ἀπάνω στοῦ μπεντένι στεκόταν ὁ Σταμάτης μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, κυττάζοντας κατὰ τοὺς Ἑγγλέζους. Ὁ «Κάμπριαν» εἶχε ἀρχίσῃ νὰ κάνῃ νερά κ' ἔρριχνε τῆς βάρκαις του νὰ γλυτώσῃ τὴν τσουρμα του. Μὰ πρὶν ἀφήσουν τὸ καράβι τους, θελήσαν νὰ δώσουν τὸ τελευταῖο χτύπημα στὸ κάστρο. Γεμίσανε διπλὰ καὶ ρίξαν ὅλα τὰ κανόνια μαζί στὴ ρίζα τοῦ καστελιοῦ, ποῦταν ὁ Σταμάτης. Τὸ καστελί ἄφησε μιὰ λάμψη θεώρατη κι' ἕνα καπνὸ ἀπὸ πάνω καὶ σωρεθαιάστηκε δλόκληρο κάτω στὴ θάλασσα μὲ τῆς ντάπιας του, τὰ κανόνια καὶ τοὺς ἀνθρώπους του!...

Τὸ τί γίνηκε μὲ τὸ γυρισμὸ τῆς Χρυσῆς στὸ νησί, τὸ φαντάζεστε. Ὅλοι σηκωθήκανε στὸ ποδάρι, λὲς κ' ἡ Χρυσὴ δὲν ἦταν

μονάχα τὸ παιδί τοῦ Νταλαμάγκα καὶ τῆς Μαντίνας, μὰ ὅλου τοῦ νησιοῦ. Ρίχνανε σμπάρα, ἀνοίξανε τῆς ἐκκλησίαις, χτυπάγανε τῆς καμπάναις, φιλιόντουσαν μέσ' στοῦ δρόμο σὰν νᾶτανε Ἀνάστασι, γιὰ τὴ χαρὰ τοῦ καπτὰν Γιάννη. Ἡ γυναῖκες φωνάζανε ἢ μιὰ στήν ἄλλη ἀπὸ τὰ λιακωτά: «Ἦρθε τὸ Χρυσώ», «Ἦρθε τὸ Χρυσώ», καὶ κατεβαίνανε καὶ τρέχανε στὸ πόρτο γιὰ τὸ καλῶς ὥρισε. Τὰ παλ-
ληκάρια φωνάζανε γιὰ τοὺς μπαντιδούς: «Θράψι, θράψι! οὔτε ρου-
θοῦν!» καὶ τὰ παιδιὰ χωρατεύανε· ὁ Μπαρρούς, ἔλεγε ὁ ἓνας· «μπα-
ρούτη», ἔλεγε ὁ ἄλλος. «Στάχτη καὶ μπούλμπερη» ὁ παρὰ πέρα,
καὶ γελοῦσαν σὰν παλαβά. Ὅλοι μαζί τὴν πῆγαν στὸ σπίτι της. Τὰ
Νταλαμαγκέϊκα πῆγαν νὰ πέσουν ἀπ' τὸν κόσμο. Ὅλοι θέλαν νὰ
ἰδοῦν. Ἡ Χρυσώ καθότανε ἀνάμεσα στοὺς γονέους της ποὺ κλαί-
γανε, τούτη τὴ φορὰ ἀπὸ χαρὰ, κ' ἡ Βασίλω κατάχαμα μὲ τὸ
κεφάλι της ἀκουμπισμένο στὰ γόνατα τῆς κυρᾶς της. «Καλῶς τὰ
δεχτήκατε!» φωνάζαν ἀπ' ὅλαις τῆς μεριαῖς μὲ γέλια καὶ χαλαίς.
Μὰ ἡ στενοχώρια καὶ τὸ σπρωξίδι ἦταν τρομάρα κι' ὅλο ἓνα ἐρχόν-
τουσαν. Ἔτσι κι' ὁ καπτὰν Λεφτέρης σηκώθηκε, πῆρε ἀπ' τὸ χέρι
τὴ Χρυσώ καὶ φώναξε: «Ἀνοίχτε, ρε παιδιὰ! Θὰ κατέβῃ κάτω τὸ
Χρυσώ νὰ χορέψωμε!» καὶ τράβηξε μπροστὰ μὲ τὸ σκουφί του
ἀπάνω στὸ ραβδί. Ἐμπουκάρησαν τότε ὅλοι στήν αὐλὴ κι' ἀνάσανε
τὸ σπίτι ἀπάνω. Πέντε μερόνυχτα χορεύανε, μπροστὰ ὁ Τριτοιμ-
πίδας, σαλτάροντας ἀπὸ πάνω ἀπ' τὰ τραπέζια καὶ τραγουδώντας
«λεῖμονιά, λεῖμονισμένη» Ἰσα μὲ ποῦ τοῦ κόπηκε ἡ φωνὴ κ' ἡ μέση
καὶ πῆγε καὶ κοιμήθηκε.

Ἡ Χρυσώ ξαναῦρε τὰ παληὰ της γέλια κ' ἦταν ὅλο χαρὰ ποῦ
ξαναγύρισε στοὺς γονέους της καὶ στὸ νησί. Ὅλη τὴ σκέψι της τὴν
εἶχε σ' αὐτοὺς ποῦ τοὺς ξανάβλεπε τόσο ἀνέλπιστα καὶ τοὺς ἤθελε
ἡσυχούς καὶ εὐτυχισμένους. Μὰ μὲ ἡμέραις, ὅταν εἶχαν πιά τελειώσει
τὰ ταβατούρια καὶ καθένας ξανάπιασε τὴ δορλειὰ του, ἡ Χρυσώ
πολλαῖς φοραὶς πῆγε καὶ κάθησε στ' ἀκρογιάλι καὶ κυττάζοντας
πέρα κατὰ τὸ Νοτιά τὸ ἀτελείωτο τὸ πέλαγος, συλλογιζότανε τὸ
Σταμάτη καὶ τὸν ἔκλαιε κρυφά.

(Ἐν Πλαϊζάν τῶν Παρισίων, Μάιος 1912)

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΡΑΔΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς ἀρχιψεύστην

Τοσο ζυμώθηκ' ἡ ψευτιά μέσ' στοῦ δικό σου αἷμα,
ποῦ καὶ ἀλήθεια ἀκόμ' ἂν πῆς, μοιάζει πῶς εἶνε ψέμμα.

Εἰς φιλάργυρον

Εἶδε ὄνειρο πῶς ἠμῆχανε κλέφτες στὴ κάμαρά του,
Καὶ τρομαγμένους σηκώθηκε καὶ μέτραε τὰ λεφτά του!

ΣΑΤΑΝΑΣ